SAVREMENE SEKTE KOJE SE PRIPISUJU ISLAMU I STAV ISLAMA PREMA NJIMA

STUDIJA O MURDŽIJAMA

Dr. Galib Alijj Avadži

profesor na islamskom univerzitetu u Medini

Prevod: Emir Demir

Izdavač: Mektebetu El Guraba

e-mail: ehlisu@yahoo.co.uk

061343574

Sarajevo, Avgust 2006 godine.

UVOD

Murdžije predstavljaju jednu od prvih sekti koja se pojavila i koja se pripisuje Islamu. Ova sekta je zauzela veliko mjesto u razumima ljudi, interesovanju učenjaka o obavijestima o ovoj sekti i pojašnjenju njihovih uvjerenja, između onih koji su ih branili i onih koji su ih osuđivali, između onih koji su bili zadivljeni njihovim dokazima i onih koji su ih pobijali. Odatle dolazimo do činjenice da se učenjaci različitih frakcija oko definicije samog pojma i navoda o '**irdžau**' (**irdža -** pravac murdžija) nisu usaglasili.

Tako je pitanje '**irdžaa**' , uz različite stavove i shvatanja, mnoge poznate učenjake iz islamskog Ummeta odvelo u naklonjenost prema ovoj sekti. Neki učenjaci iz reda ispravnih prethodnika krenuli su putem da kritike pravaca drugih. Također, postojali su i onih koji su ih branili i podržavali njihovu ideju, što je išlo do stepena pristrasnosti i podređivanja tekstova Šerijata kako bi se usaglasili sa njihovim mišljenjima. Isto tako, bilo je i onih koji su ih branili ulažući maksimalan trud da približe različite poglede između onih koji zastupaju irdža i onih koji mu se suprotstavljaju.

Te razmirice su zauzele različite oblike grubosti i blagosti, kao što su bile razlog da se besciljno utroše dragocijeno vrijeme i trud koji kada bi bili utrošeni za izučavanje ispravnog vjerovanja potvrđeno Kur'anom i Sunnetom, i uvjerenjima ispravnih prethodnika donijeli bi daleko više koristi i dobara koje zna samo Allah Uzvišeni.

Međutim, svi ti napori su istrošeni oko potvrde suštine i replike na **irdža**, te skupljanju argumenata o njemu i njegovom izučavanju. Također, trud je trošen na izvlačenje pojmova i shvatanja, te njihovu komparaciju.

Za presijecanje polemike o ovoj problematici **bila je dovoljna samo jedna činjenica koja se suprotstavlja stvarnosti iako je mnogi ignorišu, a ona govori da irdža znači, ostavljanje djela kao sastavnog dijela imana, i neinteresovanje za njima.**

Irdža nema mjesta u stvarnosti, osim kod posljednjih generacija koji žele simulirati njegovu ispravnost putem različitih smicalica i po svaku cijenu pronaći izlaz iz ćorsokaka. Oni koji su na početku potvrdili irdža, prema saznanjima mnogih ljudi, imali su najviše ibadeta i djela. Dokaz za to je da ćeš naći od njih osobu koja podstiče na irdža kako je već navikao, ali kada dođe na teren djelovanja uvidiš da podstiče na iskorištavanje prilika djelovanja i približavanja Allahu putem dobrih djela. Od irdžaa kod takvih nije ništa preostalo osim parcijalnog neodređenog govora radi iniciranja rasprava.

(Zahiretul-irdža fil-fikril- Islami; Pogledaj navod Omera ibn Zerra el-Hemedanija, Hiljetul-evlija, 5/108)

Također, nalazimo da je **šejhul-Islam Ibn Tejmijje**, Allah mu se smilovao, predstavio opširnu studiju o **murdžijama**. Spominje da su ispravni prethodnici (selefu salih) klanjali iza njih i prizivali Allahovu milost na njih. Međutim, osuđivali su njihov pogrešan pravac kada su isključivali djela iz suštine imana. To su bile murdžije iz reda islamskih pravnika za razliku od ekstremnih murdžija džehmija.

Prije počinjanja podrobnog pojašnjenja **murdžijske** ideologije (akide), te pojašnjenja nastanka i ishodišta ove sekte, sažeto ćemo spomenuti definiciju o murdžijama u jeziku i šerijatskoj tereminologiji.

DEFINICIJA IRDŽAA U JEZIKU I ŠERIJATSKOJ TERMINOLOGIJI I POJAŠNJENJE MIŠLJENJA UČENJAKA O TOME

Irdža u jeziku ima više značenja, kao što su: nada, strah, odgađanje, davanje nade.

Uzvišeni kaže, u prijevodu značenja ajeta: ***„Nemojte malaksati tražeći neprijatelja; ako vi trpite bol, trpe i oni bol kao i vi, a vi se još od Allaha nadate onome čemu se oni ne nadaju. – A Allah sve zna i mudar je."*** (En-Nisa, 104), tj., vi imate nade u Allaha koje nema kod drugih.

Uzvišeni kaže, u prijevodu značenja ajeta: ***„Šta vam je, zašto se Allahove sile ne bojite."*** (Nuh, 13), tj., šta vam je zašto se ne bojite Allahove kazne.

Irdža u značenju odgađanja navodi se u riječima Uzvišenog, u prijevodu značenja ajeta: ***„Zadrži njega i brata njegova."*** (El-E'araf, 111). Uzvišeni kaže, u prijevodu značenja ajeta: ***„Ima i drugih koji su u neizvjesnosti da li će ih Allah kazniti ili će im oprostiti."*** (Et-Tevbe, 106)

El-Ezheri spominje okolnosti za upotrebu irdžaa u značenju straha, pa kaže: „Naziv **er-redža** upotrebljava se za strah ako sa sobom nosi česticu negacije, kao što Uzvišeni kaže, u prijevodu značenja ajeta: ***„Šta vam je, zašto se Allahove sile ne bojite."*** (Nuh, 13). To znači: šta vam je zašto se ne bojite Allahove veličine?"

El-Ferra je rekao: „Neki mufessiri o riječima Uzvišenog, u prijevodu značenja ajeta: ***„a vi se još od Allaha nadate onome čemu se oni ne nadaju."*** (En-Nisa, 104), da znače: „Vi se bojite."

Ibn Es-Sekit kaže: „Kaže se„erdže'tul-emre ve erdžejtuhu", kada se određena stvar odgodi. Uzvišeni kaže, u prijevodu značenja ajeta: ***„da li će ih Allah kazniti ili će im oprostiti."*** (Et-Tevbe, 106), a drugim kiraetima se čita kao„-murdži'une". Za određenog čovjeka se kaže da je„murdži" - murdžija. Drugi su rekli:„Ova skupina je nazvana murdžijama jer su dali prednost govoru, a odgodili djela."
(Tehzibul-lugah, 11/181-182)

DEFINICIJA 'IRDŽAA' U ŠERIJATSKOJ TERMINOLOGIJI

Učenjaci se razilaze oko suštinskog poimanja irdžaa, a mi ćemo to spomenuti u sažetom obliku:

1. Irdža u šerijatskoj terminologiji je uzet iz jezičkog značenja, tj., iz značenja odgađanja ili odgađanja djela od stepena imana, tj., **djelo je stavljeno na drugo mjesto u odnosu na iman zato što nije dio njega**.

Iman, kod njih, obuhvata djela u prenesenom značenju, a u suštini označava samu potvrdu, kao što se koristi kao naziv za one koji kažu:„Uz vjerovanje ne šteti grijeh, kao što uz nevjerovanje ne koristi pokornost."

Isto tako, ovaj termin obuhvata sve one koji zapostave djelo, odnosno na namjeru i potvrdu.

2. Drugi smatraju da se pod irdžaom misli na odgađanje propisa počiniocu velikog grijeha do Sudnjeg dana. Zato se o njemu ne izriče nikakav sud na dunjaluku.
(Mekalatul-eš'ari, 1/213)

Neki su vezali irdža za pitanje Alije, radijallahu anhu, jer su odgodili izreći njegovu prednost osim na četvrtom mjestu. Ovo je ispravno mišljenje, jer se halife po svojoj vrijednosti redaju kao u svome hilafetu. Uticaj šiizma na ovo mišljenje je veoma jasan.

Ili, irdža označava da se konačna presuda o Osmanu i Aliji prepusti Allahu, Subhanehu ve Te'ala, za koje kažu da nisu ni vjernici ni nevjernici. Neki su pojam irdžaa vezali za postupak ashaba koji su izbjegavali ulazak u smutnje koje su se desile među samim ashabima, a posebno između Alije i Muavije. Te smutnje su se ogledale u teškim bitkama. Došli su do zaključka da su oni začetak irdžaa, jer nisu ulazili u borbe i opredijelili su se za šutnju. **Naravno, ovo je greška onih koji zastupaju ovo mišljenje**.

Neopredijeljenost pojedinih ashaba bila je s ciljem iščekivanja da se činjenice razjasne, a oslonili su se na shvatanje Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, govora u kome se kaže: „**Bit će smutnji, onaj koji sjedi u njima bit će bolji od onoga koji hoda. Onaj koji hoda bit će bolji od onoga koji trči ka njima. Kada se desi smutnja, a bude imao devu neka joj se pridruži, a ko bude imao stado ovaca neka mu se pridruži, a ko bude imao zemlju neka joj se pridruži.“ Neki čovjek je upitao: „Allahov Poslaniče, a šta misliš ako ne bude imao ni deve, ni stada ni zemlje?“ Odgovorio je: „Uzet će svoju sablju i njenu oštricu kamenom zatupiti, a zatim neka se spasi ako to može.**“

(El-Buhari, 13/30; Muslim, 1/2213)

Od ashaba koji nisu ulazili u te tragične događaje su S'ad ibn Ebi Vekkas, Ebu Bekreh, prenosilaca prethodnog hadisa, Abdullah ibn Omer, Imran ibn El-Husajn. Oni su bili neopredijeljeni, a presudu o tim smutnjama su prepustili Uzvišenom Allahu.

Nisu nikoga osudili da je pogriješio ili pravilno postupio uz priznanje vrijednosti svih koji su učestvovali. Kako se onda ovi mogu smatrati temeljem irdžaa?

Njihov stav se ne smatra neopredijeljenošću prema ulasku u borbu radi pomoći jednoj od strana putem sablji. Oni su se u svojoj neopredijeljenosti oslanjali na mnoge tekstove iz Kur'ana i Sunneta koji upozoravaju na ulazak u smutnje.

Oni su priželjkivali da se svi sporovi riješe putem strpljivosti i izmirenja među zaraćenima, umjesto ishitrenog ulaska u borbu prije ukazivanja povoda za međusobno usaglašavanje.

Ovaj njihov stav predstavlja ispravnost. Čistoća od ubistva muslimana je bolja od spočitavanja zbog iščekivanja da se ne uđe u borbu protiv njega. Odgađanje presude ovih ashaba o Aliji i Muaviji nije temelj novotarskog irdžaa.

Naziv irdža se koristi za svakoga onoga ko za vjerovanje kaže da je ono govor i potvrda bez djela, ili kaže da sa vjerovanjem grijeh ne šteti kao što sa nevjerstvom pokornost ne koristi.

Ovakva upotreba se prema običaju učenjaka više koristi kada govore da je određena osoba murdžija. Zapravo, ovaj termin se koristi za ispravno shvatanje irdžaa.

O svemu prethodno rečenom **Eš-Šehrestani** kaže: „Irdža ima dva značenja: jedno je odgađanje, kao što se navodi u riječima Uzvišenog, u prijevodu značenja ajeta: ***„Zadrži njega i brata njegova."*** (El-E'araf, 111), tj., odgodi, daj mu roka. Drugo je davanje nade.

Nazivanje ove grupacije murdžijama, prema prvom značenju je potpuno ispravno, jer su oni odgađali djela u odnosu na namjere. Prema drugom značenju koje je sasvim očito, govorili su:„Sa imanom ne šeti grijeh, kao što sa nevjerstvom ne koristi pokornost." Rečeno je: „Irdža označava odgađanje presude o počiniocu velikog grijeha sve do Sudnjeg dana. O njemu neće biti izrečena nikakva presuda na dunjaluku, tj., da li je stanovnik Dženneta ili Džehennema."

Pravac ispravnih prethodnika kaže da nije dozvoljeno za određenu osobu reći da će u Džennet ili Džehennem, osim ako je to naslovljeno u tekstovima Šerijata od strane Zakonodavca." (El-Milel ven-nihal, 1/139)

TEMELJ NA KOJEM JE STASAO PRAVAC MURDŽIJA

Temelj na kojem je stasao pravac murdžija je ustvari razilaženje u suštini imana: od čega se sastoji, preciziranju njegovog značenja, svim posljedičnim propisima, tj., da li je iman djelo srca, ili djelo srca i jezika zajedno, da djelo ne ulazi u suštinu imana. Stoga, iman se ne povećava i ne umanjuje. Zato je potvrda jedinstvena, a oni koji potvrđuju ne razlikuju se u njoj. Ovo su najvažnije odlike koje zastupaju murdžijske grupacije. Svaki od tih dijelova zastupa jedna od grupacija murdžija.

Pored toga, mnoge murdžijske sekte smatraju da je iman samo ono što se nalazi u srcu i da ne šteti ako se nešto od toga pojavi u vidu djela, pa makar ta djela bila nevjerstvo ili otpadništvo. Ovo je pravac Džehma ibn Safvana. On u obzir ne uzima potvrdu jezikom, a niti djela, jer kod njega ona ne ulaze u suštinu imana.

Kerramije smatraju da je iman izgovor jezikom, a ne šteti da čovjek skrije bilo koje uvjerenje, pa makar ono bilo i kufr. **Ebu Hanife**, Allah mu se smilovao, smatra da je vjerovanje potvrda srcem i priznanje jezikom. Jedno bez drugoga ne koristi, tj., ko potvrdi srcem, a javno to opovrgne jezikom neće biti nazvan vjernikom. **Na ovome je stasao pravac hanefija**.

Ovo je najbliži murdžijski pravac Ehlis-Sunnetu, jer se sa Ehlis-Sunnetom slažu da grješnik potpada pod Allahovo htijenje i da ne izlazi iz vjerovanja. Suprotstavili su im se u uvrštavanju djela u iman koji se povećava i smanjuje. Oni to nisu zastupali. Ovo je poznato prenešeno mišljenje od pravnika i pobožnjaka iz reda murdžija. Ovo mišljenje je zastupao **Ebu Hanife** kao i njegovi istomišljenici iz reda kufljanskih pravnika koji su odgađali djelo, tj., nisu ga uvrštavali u suštinu i kakvoću imana.

O pripisivanju **Ebu Hanife** irdžau postoji veliko razilaženje između učenjaka i ono nije skriveno. Da li je **Ebu Hanife** bio murdžija, kao što su ga neki pisci opisali, ili je bio protiv irdžaa kao što ga opisuju oni koji ga brane, jer se irdža odlikuje popustljivošću u djelima i njihovom neuvrštavanju i odgađanju od pozicije vjerovanja?

Ebu Hanife, Allah mu se smilovao, dostigao je veliki stepen u interesovanju za drugostepenim pitanjima Vjere što ukazuje da je on posvećivao veliku pažnju djelima, a to je u suprotnosti irdžau, pa kako mu se onda može davati epitet irdžaa?

Navodi koji se navode u knjizi koja se pripisuje **Ebu Hanifi**, a naziva se: „**El-Fikhul-ekber**“, sadrže izraze koji jasno ukazuju na njegov **irdža**. Njegovi branitelji su bili skeptični prema vjerodostojnosti pripisivanja ove knjige

njemu, pa čak su izrekli da je to laž. **Eš-Šehrestani** ga je branio i smatrao da je pripisivanje irdžaa **Ebu Hanifi** prouzrokovano lošim shvatanjem Ebu Hanifinog poimanja o vjerovanju kod **mu'tezila** i **kaderija**, tvrdeći da je iman samo potvrda srcem i da se ne povećava i ne umanjuje. Mislili su da on izdvaja djela iz imana, uz to još su murdžije, kao što smatra Eš-Šehrestani, svakoga onoga ko im se suprotstavljao nazivali murdžijom.

(El-Milel ven-nihal, 1/141)

U stvarnosti predaje o irdžau **Ebu Hanife** su mnogobrojne. Većina učenjaka koja je izučavala sekte potvrđuje pripadnost **Ebu Hanife** irdžau u značenju kojeg smo prethodno spomenuli. Ovo je sasvim potvrđeno.

Neće se reći: **Ebu Hanife** je bio ekstremni murdžija poput džehmija, npr., jer se on sa sljedbenicima Sunneta slagao u mnogim pitanjima ispravnog vjerovanja, pa makar im se suprotstavljao u onom što je spomenuto.

Mnogi hanefijski učenjaci su uložili maksimalan trud da svoje razilaženje sa Ehlis-Sunnetom u pogledu suštine imana predoče kao terminološko. To im nije uspjelo iako se oni pri predočavanju tog razilaženja kao terminološkog oslanjaju na stvarnu usaglašenost između njih i sljedbenika Sunneta u pogledu posljedica onoga ko počini veliki grijeh kod Allaha, Azze ve Dželle. Takav se ne naziva nevjernikom i neće biti osuđen na vječnu patnju u Vatri na Sudnjem danu. Zapravo, on potpada pod Allahovo htijenje, ako hoće oprostit će mu iz Svoje milosti, a ako hoće kaznit će zbog Svoje pravednosti.

Isto tako, slažu se da su djela neophodna, te kada bi rob potvrdio svojim srcem i priznao jezikom, ali ne bi činio djela, zaslužio bi prijekor i kaznu, i bio bi grješnik.

Međutim, svi ovi argumenti ne predočavaju razilaženje kao terminološko, jer sljedbenici Sunneta djela ne izvode iz naziva imana. Ispravni prethodnici (selefu salih) nisu zastupali razlikovanje između djela i vjerovanja.

Ispravni prethodnici ne smatraju da su svi ljudi na jednom stepenu imana i tevhida. Hanefije su rekle o velikim grješnicima da su potpunoga imana, a u tome se sa njima prethodnici nisu složili, kao što se oni sa njima ne slažu u stavu oko nepovećavanja i nesmanjivanja imana.

Zaključak glasi: murdžije se dijele na mnogobrojne pravce i razilaze se u postavkama irdžaa, kao što će se to nešto kasnije, inšaAllahu Te'ala, pojasniti.

KAKO JE NASTAO IRDŽA I KAKO SE PREOBRAZIO U PRAVAC

Iz prethodnog upoznavanja sa murdžijama saznali smo da su se pod irdžaom na početku u nekim nazivima željeli oni koji su preferirali čistoću i udaljavanje od razmirica u vjerskim i političkim pitanjima. Posebno se to odnosilo na onosvjetske propise u pitanjima vjerovanja, nevjerovanja, Dženneta i Vatre. Također, vezalo se i za pitanje Alije, Osmana, Talhe, Ez-Zubejra, majke vjernika Aiše i drugih.

Isto se odnosilo na sukob između Alije i Muavije, kao što ga je predstvio El-Hasen ibn Muhammed ibn El-Hafijje i oni koji su zastupali njegov pravac. Međutim, uočava se da je poslije ubistva Osmana, te pojave haridžija i šija, irdža postepeno počeo napredovati.

Pojavilo se razilaženje o presudi počinitelju velikog grijeha i poziciji djela u imanu. Potom se pojavila grupacija koja je sa irdžaom otišla do pokuđenih granica pretjerivanja. Tako je **irdža** zadobio oblik pravca. Ustanovili su da je počinitelj velikog grijeha potpunog imana, te da sa imanom ne šteti grijeh, kao što sa kufrom ne koristi pokornost.

Rekli su da je iman u srcu i da osobi neće naštetiti ništa, pa makar izgovorio riječi kufra i odmetništva. Njegov iman ostaje potpun i neće biti podrman, što je bez sumnje pretjerivanje i pokuđeni ekstremizam.

Sljedbenici **irdžaa** iz ovoga perioda su bili omraženi, a njihov pravac je vodio na stepen slobodoumnosti, ljenosti i oslanjanja na Allahov oprost bez činjenja djela. Međutim, takav postupak islamski Šerijat odbija.

Razmirice između sljedbenika Sunneta, **haridžija** i **mu'tezila**, s jedne strane, te **murdžija** s druge strane, nastale su povodom pitanja: 'Da li djela ulaze u pojam imana?'

Posljedica tog zaključka se najprije odnosila na onoga koji počini veliki grijeh, da li je takav vjernik, veliki grješnik, a konačna presuda na Budućem svijetu pripada Allahu i Njegovog volji, kao što su govorili ispravni prethodnici (selefu salih).

Ili je on nevjernik na ovome svijetu koji će vječno boraviti u Vatri na Budućem svijetu, kao što kažu **haridžije**, jer je takva osoba, prema njima, ohalalila dotično djelo i postala nevjernik.

Ili, takva osoba stoji između dvije pozicije na dunjaluku: nije ni vjernik ni nevjernik, a na Budućem svijetu će biti vječno u Vatri, kao što kažu **mu'tezile**.

Ili je vjernik potpunog imana tako da njegov iman činjenja velikog grijeha apsolutno nije nimalo narušen, kao što kažu **murdžije**, jer takav potvrđuje svojim srcem i nema mogućnosti da njegov iman bude doveden u pitanje. Prema ovom shvatanju iman se kod njih ne povećava i ne umanjuje, nego ostaje potpun sve dok ima potvrde u srcu. U suštini pravac **murdžija** je evoluirao prema ovom shvatanju sve dok nije postao jedan od najpopustljivijih pravaca.

Haridžije smtraju počinioca velikih grijeha nevjernikom koji će biti vječno u Vatri, dok **mu'tezile** njegov status vide neriješenim na dunjaluku (pozicija između dvije pozicije), a na Budućem svijetu će ići u Džehennem.

Ove dvije grupacije su tvrdile da su svi ljudi nevjernici osim onoga ko je haridžija, a također i mu'tezile su smatrale da su svi nevjernici osim koje je mu'tezila. Imali su sužene poglede prema ostalima, dok su murdžije sve vjernike smatrali spašenima ne gledajući na njihova djela. Haridžije, šije, mu'tezile, i ostale grupacije su, prema murdžijama, bili sljedbenici potpunog imana.

PRVA OSOBA KOJA JE ZAGOVARALA IRDŽA I SPOMEN NAJVAŽNIJIH PREDVODNIKA MURDŽIJA

Ideja **irdžaa** se razvijala dok u zadnjoj etapi nije došla na stepen za koji se potvrdilo da predstavlja opasnu novotarsku pojavu.

Ideje su došle u kontradiktornost i svaka grupacija se fanatično prihvatila svoje ideje, bilo da se radi o: **hari-**

džijama, **šijama**, **mu’tezilama**, **džehmijama**, **eš’arijama**, i drugima, kako je prethodno rečeno. Međutim, postavlja se pitanje ko je prvi zastupao ovu ideologiju dok nije dostigla stepen kojeg vidimo danas.

Učenjaci spominju da je **El-Hasen ibn Muhammed ibn El-Hanefijje** prvi koji je spomenuo **irdža** u Medini, a to se odnosilo na Aliju, Osmana, Talhu i Ez-Zubejra. Ljudi su vodili polemiku o njima, a on je šutio, a zatim rekao: „Ja sam čuo vaš govor i smatram da je najprimjerenije da se pitanje Alije, Osmana, Talhe i Ez-Zubejra, odgodi i da se ne prihvataju a niti da ih se odričemo.“
(Zahiretul-irdža fil-fikril-Islami, 244)

Međutim, on se pokajao za ovaj govor i poželio da je umro prije nego što ga je rekao. Njegov govor poslije toga je postao temelj za nastanak mišljenja o irdžau. Njegov govor je došao do njegovoga oca **Muhammeda ibn El-Hanefijje**, pa ga je Muhammed udario štapom i raskrvario ga. Rekao je: „Zar tvoj otac ne prihvata Aliju?“ Međutim, oni koji su prihvatili mišljenje o irdžau nisu se osvrtali na El-Hasenovo pokajanje. Njegov proglas o irdžau se među ljudima proširio i podudario se sa amibicijama mnogih ljudi koji su ga prihvatili.

Međutim, potrebno je znati da je El-Hasenov irdža odnosio se na presudu ispravnosti ili pogreške onih koje je spominjao. Njegov irdža nije imao nikakve veze sa vjerovanjem ili nevjerovanjem, kao što je to na poslijetku bilo kod murdžijskog pravca.

Ovaj pravac se opirao i odricao se **haridžija** koji su Aliju i Muaviju proglašavali nevjernicima, te osuđivao **šitski** ekstremizam u pogledu Alije i njihovo umanjivanje Osmanove pozicije i njegovo proglašavanje nevjernikom.

Ovaj pravac se također protivi stavu Ehlis-Sunneta vel-Džemata prema Aliji i Osmanu, jer smatraju da ih je obaveza bilo prihvatiti, sa njima biti zadovoljan i posvjedočiti im ulazak u Džennet. To je bio pravac ispravnih prethodnika. Međutim, ovakvi postupci **murdžija** su se tumačili kao prvi korak i uvertira za pojavu **haridžijskog** pravca.

Rečeno je: prvi koji je zastupao **irdža** u smislu ekstremizma je čovjek po imenu **Zerr ibn Abdullah El-Hemedani** koji je bio tabiin. Učenjaci iz reda Ehlis-Sunneta iz tog doba su ga osudili. Neki poput **Ibrahima En-Nehaija** nisu mu nazivali selam, kao i **Seid ibn Džubejr**.

Kada se objedine ovaj i prethodni navod jasno se uočava razlika u suštini irdžaa kod El-Hasena i Zerra ibn Abdullaha, jer irdža kod El-Hasena označava ostavljanje presude o spomenutim osobama, a kod Zerra označava izvođenje djela iz naziva imana.

Postoje i druga mišljenja o prvoj osobi koja je pozivala u **irdža**. Rečeno je: prvi ga je uveo neki čovjek iz Iraka po imenu **Kajs ibn Amr El-Madiri**. Drugi su rekli da je to bio **Hammad ibn Ebi Sulejman**, učitelj **Ebu Hanife** i učenik **Ibrahima En-Nehaija**, a zatim se ova ideja proširila među stanovnicima Kufe. Sam Hammad je živio u isto doba kada je živio i Zerr ibn Abdullah.

Šejhul-Islam Ibn Tejmijje spominjući nastanak **irdžaa** u Kufi spominje **Hammada ibn Ebi Sulejmana**.

(Medžmu'ul-fetava, 7/297, 311)

Neki su rekli da je **irdža** prvi zastupao čovjek po imenu **Salim El-Eftas**. Za ovakve se kaže da su **murdžije** pravnici. Iz ovoga se očituje da sva ova mišljenja nisu jedna od drugih udaljena, jer su svi spomenuti živili u jednom vremenu i potpuno su se slagali u svome **irdžau**.

Također, **irdža** je pripisan mnogim poznatim učenjacima. **Eš-Šehrestani** je nabrojao veliku skupinu, a od njih su: **El-Hasen ibn Muhammed ibn Alijj ibn Ebi Talib**, spominjući da je on prvi zastupao **irdža**. Međutim, **Eš-Šehrestani** to nije kategorički zastupao kako se zaključuje iz njegovog navoda spomenuvši taj navod sa riječima: 'rečeno je'. Potom je spomenuo da je on odašiljao proglase u pokrajine, a zatim rekao: „Djelo ne zaostaje za imanom, kao što kažu **murdžije**, **junusije** i **abidije**." Iznio je jasan stav da počinilac velikog grijeha nije nevjernik, jer pokornost i ostavljanje nepokornosti nisu sastavni dio imana da bi tako iman u potpunosti nestao.

U njih je uvrstio i **Seida ibn Džubejra a kasnije će se ustvrditi da je Seid ibn Džubejr mrzio i kudio murdžije**, Taleka ibn Habiiba, Omera ibn Murra, Muhariba ibn Zijada, Mukatila ibn Sulejmana i Amra ibn Zerra i Hammada ibn Ebi Sulejamana, Ebu Hanifu, Ebu Jusufa, Muhammeda ibn El-Hasena i Kadida ibn Dža'fera. Potom je rekao: „Sve su ovo imami u hadisu koji nisu smatrali počinioca velikog grijeha nevjernikom i nisu govoirli da će biti vječno u Vatri, nasuprot **haridžijama** i **kaderijama**."

Međutim, spomenuo je navod **Mukatila**: „Priča se od Mukatila ibn Sulejmana da nepokornost ne može naštetiti onome koji zastupa tevhid i iman, i da vjernik neće ući u Vatru." Potom je rekao: „Ispravno se prenosi od njega da će vjernik koji je nepokoran svome Gospodaru biti na Sudnjem danu kažnjen na Sirat-ćupriji, dok bude prelazio preko Džehennema. Dodirivat će ga plamen vatre i osjećat će bol shodno svojoj nepokornosti, a potom će ući u Džennet. To će izgledati poput zrna kada se zagrije na vatri."

(El-Milel ven-nihel, 1/139, 146)

Najpoznatiji murdžijski velikani su El-Džehm ibn Safvan, Ebul-Husejn es-Salihi, Junus es-Semri, Ebu Sevban, El-Husejn ibn Muhamed En-Nedždžar, Gajlan, Muhammed ibn Šebib, Ebu Muaz Et-Tevmeni, Bišr El-Merisi, Muhammed ibn Kiram, Muaktil ibn Silejman koji je poistovjećivao Allaha sa Njegovim stvorenjima, kao i El-Dževaribi koji su bili ekstremni antropomorfisti.

(Mekalatul-Islamijjin, 1/213)

MURDŽIJSKE POSTAVKE

Murdžijske sekte su gotovo objedinjene oko postavki o važnim pitanjima, a ona su:

- Definicija imana, tj., potvrda riječima ili spoznaja, ili priznanje.

- Djelo ne ulazi u suštinu imana, niti je dio njega, mada oni ne zaboravljaju stepen djela u odnosu na iman u potpunosti, osim kod Džehma ibn Safvana i onih koji ga slijede u njegovom pretjerivanju.

- Iman se ne smanjuje i ne povećava, jer označava potvrdu nečega o čemu postoji kategorički stav, pa stoga se ne može povećavati i smanjivati.

- Grješnici su vjernici potpunoga imana onako kako potpuno potvrđuju vjerovanje i kategorički neće ući u Džehennem na Ahiretu.

Oni imaju i druga uvjerenja kao npr.: da čovjek stvara svoje djelo, da Allah neće biti viđen na Ahiretu, a ovdje je očit uticaj mu'tezila na njih.

Također smatraju da imamet nije obavezan, a ako je imamet neophodan, svejedno je odakle će vođa potjecati makar ne bio iz Kurejša. Ovo mišljenje su preuzeli od **haridžija** koji su ga zagovarali, ali ga nisu primjenjivali.

Od uvjerenja džehmijskih murdžija je da:

- nevjerstvo u Allaha znači neznanje o Njemu. To je mišljenje samoga Džehma ibn Safvana.

- te da je iman samo spoznaja Boga, te da se ne može raščlanjivati.

- zastupali su da će Džennet i Džehennem nestati, da će nestati njihovi stanovnici, i da niko u njima neće biti vječno.

Neki su smatrali da je svaki grijeh veliki grijeh, a neki su smatrali da je Allahov oprost grijeha putem pokajanja posebna Allahova milost, a neki da se to zadobiva zaslugom.

Neki su smatrali da je moguće da vjerovjesnici počine velike grijehe, a neki su potvrđivali tevhid prema mišljenjima **mu'tezila**. Neki su zastupali mišljenje **antrpomorfista**, neki su potvrđivali viđenje Allaha na Ahiretu, a neki su ga negirali potpu **mu'tezila**. Razišli su se oko mišljenja o stvorenosti Kur'ana. Neki su rekli da je stvoren, a neki da nije stvoren, a neki su ostali neopredjeljeni.

Razišli su se oko mišljenja o kaderu (određenju). Neki su ga negirali, a neki zastupali mišljenje **mu'tezila**, a neki ga potvrdili. Razišli su se oko Allahovih imena i svojstava. Neki su zastuapli mišljenje **Abdullaha ibn Kulaba**, a neki mišljenje **mu'tezila**. (Mekalatul-Islamijjin, 1/213, 234)

U produžetku ćemo podrobnije pojasniti pravce u pogledu suštine imana, kao što ih je poredao dr. Sefer El-Havali:

1. Iman se sastoji iz potvrde srca, jezika i dijelova tijela.
1. Ehlis-Sunneh;
2. haridžije;
3. mu'tezile.

2. Iman je potvrda srcem i jezikom - **murdžije iz reda hanefijskih pravnika.**

Ibn Kulab je zastupao vjerovanje murdžija pravnika. Njegov pravac je nestao.

3. Potvrda jezikom i dijelovima tijela - sekta **gassanije**. Ova sekta je nepoznata, a učenjaci nisu jasno iznijeli stav o njenom nazivu.

4. Potvrda isključivo srcem.
1. džehmije;
2. merisije;
3. salihije;
4. eš'arije;
5. maturidije.

5. Potvrda isključivo jezikom - **kerramijje**.

Njihov pravac je nestao. **Šejhul-Islam Ibn Tejmijje** spomenuo da oni govore: „Munafik je vjernik koji će biti vječno u Vatri, jer je vjerovao vanjštinom, ali ne i nutrinom. U Džennet će ući onaj koji vjeruje i vanjštinom i nutrinom."

a) ONI KOJI ZASTUPAJU DA SE IMAN ISPOLJAVA SRCEM, JEZIKOM I DIJELOVIMA TIJELA

1. Oni koji kažu: iman je izvršavanje svake obaveze i ostavljanje svake zabrane. Čitav iman nestaje sa izostavljanjem obaveznog i činjenjem velikog grijeha. To su **haridžije** koje počinioca velikog grijeha smatraju nevjernikom.

2. Kod **mu'tezila** je počinilac velikog grijeha između dva stepena na dunjaluku (neriješenog statusa). U pogledu njegovog konačnog odredišta na Ahiretu slažu se sa **haridžijama**.

3. Oni koji kažu da se iman sastoji od govora i djela, tj., djela srca i dijelova tijela. Svaka pokornost je ogranak ili dio imana. Iman se upotpunjava sa upotpunjenjem njegovih ogranaka, a umanjuje se sa njegovim pomanjkanjem.

Međutim, ima djela s kojima će nestati imana u cjelosti ako se ona pojave, a sa nekima će se iman umanjiti.

Neki ogranci imana su temelji i putem njih se isključivo ostvaruje vjerovanje.

Oni koji se pozivaju na vjerovanje ne zaslužuju naziv imana (mu'mina) bez postojanja ovih temelja. Neki od njih su obavezni i bez njih se ne može zaslužiti ime potpunog imana (mu'min).

Neki od tih temelja se upotpunjavaju putem kojih se onaj koji posjeduje iman penje na velike stepene. Pojašnjenje o ovome biva isključivo putem šerijatskih tekstova, a ovo je pravac Ehlis-Sunneta vel-Džemata.

b) ONI KOJI GOVORE DA SE IMAN SASTOJI OD POTVRDE SRCEM I JEZIKOM

1. Oni koji djela srca uvode u suštinu imana, a to su **starije murdžije** pravnici, te neki hanefijski muhaddisi iz posljednjih generacija.

2. Oni koji ne uvrštavaju djela srca u suštinu imana. Njihova ideja se razvila tako da su govor jezika izveli iz imana i učinili ga samo znakom vjerovanja. To zastupa većina **hanefija maturidija**.

c) ONI KOJI ZASTUPAJU DA SE IMAN ISPOLJAVA ISKLJUČIVO SRCEM

1. Oni uvrštavaju u iman sva djela srca, a oni su preostale murdžijske sekte, kao **junusije**, **šemrije**, **tevmenije**.

2. Oni koji govore da je djelo srca jedinstveno, tj., spoznaja, kao **El-Džehm ibn Safvan**.

3. Oni koji govore da je djelo srca jedinstveno, tj., potvrda, kao što su **eš'arije** i **maturidije**.

PODJELA MURDŽIJA

Murdžije su se u svojim uvjerenjima podijelile na mnogobrojne sekte čiji bi se spomen ovdje odužio. Međutim, možemo ukazati na predvodnike tih sekti, a oni su kao što učenjaci spominju:

1. Murdžije sunniti, **hanefije**, kao što su bili **Ebu Hanife**, njegov učitelj **Hammad ibn Sulejman** i njihovi sljedbenici iz reda kufljanskih murdžija i drugih. Oni su izostavili djela iz suštine imana.

2. Murdžije džebrije. To su **džehmije** sljedbenici **Džehma ibn Safvana**. Zadovljili su se srčanom spoznajom, te da nepokornosti nemaju nikavog uticaja na vjerovanje i da potvrda i djelo ne spadaju u iman.

3. Murdžije kaderije. Njih je predvodio **Gajlan ed-Dimeški**. Poznati su kao sekta **gajlanije**.

4. Prave murdžije, to su sekte oko čijeg pobrajanja se učenjaci razilaze.

5. Murdžije kerramijje, sljedbenici **Muhammed ibn Kerrama**. Oni tvrde da je iman potvrda i priznanje jezikom bez srca.

6. Murdžije haridžije. To su **šebibije** i neki ogranci sekte **saferija** koji su izrazili neporedjeljenost u pogledu presude velikom grješniku.

El-Eš'ari je u knjizi, '**Mekalatul-Islamijjin**' (213-234), nabrojao dvanaest murdžijskih sekti.

Murdžije imaju mnoštvo ogranaka. Učenjaci su pojasnili mnogobrojna razilaženja koja postoje oko pobrajanja murdžijskih grupacija, tj., koje su od njih primarne a koje sekundarne, za koje se može potvrditi irdža a za koje ne može.

Međutim, nema posebne nužde koja poziva na podroban govor o svakoj od ovih podsekti zato što su sve generalno jedinstvene u svom pravcu koji se zasniva na **irdžau**.

Također dešavalo se, da su se njihove pojedine sekte vraćale i priključivale drugim sektama u okviru ideje **irdžaa**. Radi preciznijeg pojašnjenja razilaženja pojedinih seknudarnih pitanja podrobnije se mogu iščitati knjiige historije i sekti koje naširoko o tome govore.

MURDŽIJSKI DOKAZI ZA NJIHOV PRAVAC I ODGOVOR NA NJIH

Murdžije pri argumentaciji svoga pravca pronalaze tekstove i sumnje. Tekstove su protumačili prema svome nahođenju, a sumnje potpomogli neispravnim vještačenjima.

Dobili su rezultat, a on je, da djelo ne ulazi u suštinu imana. **Sva djela dijelova tijela su izostavili iz imana. Rekli su da bi čovjek ušao u vjerovanje i zadobio Allahovo zadovoljstvo dovoljno je da srce sadrži spoznaju i potvrdu.**

Time su otvorili naširoko vrata neradnicima, ljenivcima i ljudima obmanjenim nadama koji su preferirali izbje-

gavanje onoga što zahtijevaju šerijatski tekstovi. Zato ćeš naći da su ekstremne **murdžije** najljeniji u ibadetu i najslabiji u pridržavanju za propise Islama. Oni su za svoja mišljenja uzeli neke dokaze iz Kur'ana i Sunneta tvrdeći da ukazuju na njihov pravac.

Dokazi koje su uzeli iz Kur'ana:

-*„Allah neće oprostiti da Mu se neko drugi smatra ravnim, a oprostiće manje grijehe od toga, kome On hoće."* (En-Nisa, 48)

-*„Reci:„O robovi moji koji ste se prema sebi ogriješili, ne gubite nadu u Allahovu milost! Allah će, sigurno, sve grijehe oprostiti; On, doista, mnogo prašta, i On je milostiv."* (Ez-Zumer, 53)

Džehmije su posvetile pažnju sabiranju tekstova koji vjerovanje ili nevjerovanje stavljaju u srce, ko što Uzvišeni kaže, u prijevodu značenja ajeta:

-*„.. a srce mu ostane čvrsto u Vjeri."* (En-Nahl, 106)

-*„Allah je zapečatio srca njihova."* (El-Bekare, 7)

Postoje i drugi ajeti koji po svome vanjskom značenju idu u prilog izvještačenom poimanju **murdžija**.

Njihovi dokazi iz Sunneta:

Hadisi i predaje koji po vanjskom značenju ukazuju da je dovoljno udaljiti se od širka i da je dovoljno da postoji iman u srcu kako bi se zadobilo Allahovo zadovoljstvo.

Npr., riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: **„Ko umre Allahu nešto pripisujući ući će u Džehenem.“ Ibn Mesud je rekao: „Ja kažem: ‘Ko umre ne pripisujući Allahu ništa ući će u Džennet.’“**

(El-Buhari, 3/110; Muslim, 1/94)

Riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koje prenosi od svoga Gospodara: **„Čovječe, kada bi Mi došao sa grijesima koliko je zemlje, a zatim Me susretneš ne pripisujući Mi ništa, Ja bih ti došao sa isto toliko oprosta.“**

(Muslim, 4/2068)

Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: **„Allahu, učvrsti moje srce u Tvojoj Vjeri.“** (Ahmed, 2/454)

Isto tako, hadis o sluškinji koju je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao gdje je Allah, i koja je odgovorila na nebu, a on je njenom vlasniku rekao: **„Oslobodi je, jer je ona vjernica.“** (Muslim, 1/382; br. 537; Ahmed, 5/447)

Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: **„‘Bogobojaznost je ovdje.’, pa je pokazao na svoja prsa tri puta.”**

(Muslim, 4/1986, br. 2564)

Jedan od njihovih dokaza su i navodi u hadisu o Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, zalaganju za ljude koje će Allah izvesti iz Vatre sve dok u njihovom srcu ne preostane trunka, mrva ili dlaka imana. Navodi se da će Uzvišeni reći: **„Zalagali su se meleki, zalagali su se vjerovjesnici, zalagali su se vjernici, a preostao je samo Najmilostiviji.“** On će zagrabiti iz Džehennema i izvaditi ljude koji nikada nisu radili dobra. Bit će ugljenisani, i On će ih baciti u rijeku na ulazima u Džennet koja se naziva Rijeka života, pa će izaći kao što zrno izađe iz nanosa bujice. Rekao je: **„Izlazit će kao biseri, na njihovim vratovima će biti ogrlice, sta-**

novnici Dženneta će ih prepoznavati. Ovo su oni koje je Allah oslobodio i koje je uveo u Džennet bez izvršavanja djela i donošenja dobra.“ (Muslim, 1/170)

Ovaj hadis je uzet kao argument za njhov **irdža** i to prema sljedećim navodima iz njega:

„Nikada nisu radili dobro“

„Njih je Allah oslobodio i uveo u Džennet bez izvršavanja djela“

Rekli su: ‘Ako nikako nisu sa sobom imali dobrih djela, šta im je onda preostalo?’ Odgovor je, kako tvrde, da je sa njima ostala potvrda koja će im, ne gledajući na djela, koristiti, jer suština imana, kako tvrde, nije ovisna o djelima. Od sumnji za koje se **murdžije** vežu, također, tvrdeći da djelo nije sastavni dio imana, su i riječi:

„Nevjerstvo je suprotno imanu, pa kada se potvrdi nevjerstvo nestaje iman i obrnuto.”

Tu spadaju i sumnje sa navodima u mnogobrojnim tekstovima u kojima se djela vežu za iman. Jedan od dokaza **hanefija** da se iman sastoji od govora i uvjerenja je da djela ne ulaze u iman, nego su znamenja islama. Zato, kada čovjek počini nepokornost smanje mu se znamenja islama, ali ne i potvrda islama. Dokaz za to su im njihove riječi: ‘Pod imanom se u jeziku misli isključivo na potvrdu (tasdik). Djelovanje dijelovima tijela ne naziva se potvrdom, pa zato i ne spada u iman. Kada bi djela bila sastavni dio imana i tevhida bila bi dužnost iznijeti presudu o nepostojanju imana onome ko zapostavi neko djelo. O tome **Ebu Hanife** u svojoj knjizi ‘El-Vesijje’ (Oporuka) kaže: „Zatim, djelo nije isto što i iman, a iman nije isto što i djelo, jer se u mnogim vremenima djelo vjernika uzdiže, a nije dozvoljeno reći da se od njega uzdiže iman. Žena koja ima menstruaciju nije zadužena namazom. Nije dozvoljeno reći da nije zadužena imanom.“

Postoje i drugi tekstovi kojima su murdžije, a posebno hanefije argumentirali i iz kojih su shvatili ono što ukazuje na ispravnost njihovog pravca. Međutim, iz ovakvog postupka nastupila je oprečnost dokaza po njihovom značenju jer nisu zastali na zahtijevima ispravnog shvatanja na koje je Allah uputio sljedbenike Sunneta. Svaka od tih mnogih murdžijskih grupacija je zastupala argumentaciju svojih tvrdnji sa tekstovima putem kojih ostale murdžijske grupacije nisu argumentirale.

Ebu Ibn El-Izz el-Hanefi kaže: „Jedan od dokaza istomišljenika Ebu Hanife da iman u jeziku označava potvrdu su riječi Uzvišenog kada govori o Jusufovoj braći: *'A ti nam nećeš vjerovati'* (Jusuf, 17), tj., ti nam to nećeš potvrditi. Neki su zagovarali koncenzus učenjaka o tome.

Ovo je jezičko značenje potvrde srcem, a to je obaveza roba i Allahovo pravo nad njim, što označava potvrdu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u onome s čime je došao od Njegovog Gospodara. Onaj ko potvrdi Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, navode s kojima je došao od Allaha, vjernik je, i to je između njega i Allaha. Priznanje je uslov sprovođenja propisa islama na dunjaluku. Ovo je prema jednom od dva mišljenja, kao što je prethodno rečeno.

Uzvišeni kaže: ***„.. osim ako bude na to primoran, a srce mu ostane čvrsto u vjeri."*** (En-Nahl, 106) To ukazuje da je srce mjesto vjerovanja, a ne jezik, jer da je iman sastavljen od govora i djela nestalo bi čitavog imana ako bi nestalo jednog njegovog dijela. Također, djelo se spominje u kontekstu sa vjerovanjem, a to vezivanje nalaže različitost imana i djela. Uzvišeni kaže: ***„A one koji vjeruju i dobra djela čine."*** (El-Bekare, 25) Ovo se spominje i na drugim mjestima u Kur'anu." (Šerhut-Tahavijje, 319)

ODGOVOR NA MURDŽIJSKE DOKAZE

U stvarnosti prethodni tekstovi koji su izloženi kao argumentacija murdžija o izvođenju djela iz suštine imana nisu pravilno shvaćeni, jer označavaju izvođenje vanjskih očitih djela iz djela srca.

Vjerovanje srcem, iako je osnova i prvi oslonac, ne negira pojavu utjecaja vjerovanja srca na dijelove tijela, a to je istina. Tekstovi kao što je jasno, ne ukazuju isključivo na potvrdu srca nego ukazuju da iman ima svoje pokazatelje koji su jasni samo putem očitih djela.

Oni koji se ustručavaju uvesti vanjska djela u suštinu imana dobili su rezultat popustljivosti u propisima i osudi čak i velikih grješnika oko čijeg griješenja nema nimalo sumnje.

Vidjet ćeš da neki od njih druge ne izvode iz vjere zbog vanjskih djela, pa makar ta djela u sebi sadržavala jasno i javno nevjerstvo. Oni se ustručavaju takvoga proglasiti nevjernikom sve dok se ne uvjere da li njegovo srce potvrđuje iman.

Ako čovjek, prema njima, potvrđuje znamenja islama bez obzira na veličinu počinjenog djela neće biti nevjernik osim ako potvrda izađe iz njegovog srca. Tek tada ga proglašavaju nevjernikom. Ovo je prirodni rezultat nakon što su zanemarili vezanost djela za vjerovanje srca.

Istina je da kada se počini djelo koje izvodi iz vjere njegov počinitelj postaje nevjernik, ukoliko o samom djelu postoji objava Šerijata iz Kur'ana, Sunneta ili idžmaa učenjaka Ummeta koji govore o nevjerstvu takvoga, jer, ako kao prvo, njegovo srce nije nevjerno, onda ne bi ni njegovi dijelovi tijela bili nevjerni.

Ko opsuje Allaha i Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem**, ili daje prednost konvecionalnim (ljudskim) zakonima nad islamskim Šerijatom, ili nešto drugo negira što je nužno poznato kao dio vjere islama, nema potrebe da za proglašavanje nevjernikom bude pitan da li potvrđuje iman ili ne.**

Njegovo djelo jasno govori o njegovom negiranju, ili je njegovo potvrđivanje poput Iblisovog potvrđivanja Gospodara i Sudnjega dana. Da li mu to koristi? Isto se odnosi na ove, osim da neko od njih sebi nađe izlaza bivajući uvjeren u ispravnost takvih uvjerenja.

Šejhul-islam **Ibn Tejmijje** kaže: „Ovi koji zastupaju mišljenje Džehma i Es-Salihija javno su rekli da psovanje Allaha, Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, zastupanje trojstva, ili bilo koja riječ kufra, ne znači nevjerstvo u nutrini, nego su dokaz za nevjerstvo u vanjštini. Moguće je da osoba, koja psuje i vrijeđa, u nutrini poznaje Allaha ispovijedajući Mu jednoću i vjerujući u Njega. Kada se nad njom podigne dokaz putem tekstova ili koncenzusa da je nevjernik i u nutrini i u vanjštini, onda kažu: 'Ti dokazi nalažu unutarnje poricanje, ali vjerovanje to ne nalaže'."

(Medžmu'ul-fetava, 5/557)

Oni koji su se u izvođenju djela iz suštine imana oslonili na izvlačenje navoda iz Kur'ani Kerima, tako što su vjerovanje (iman) prepustili samo srcu, donijeli su pogrešan zaključak. Uzvišeni kaže, u prijevodu značenja ajeta:

„Pa ko poštiva Allahove propise – znak je čestita srca." (El-Hadždž, 32)

„Koji se Milostivog bojao, iako Ga nije vidio, i koji je srce odano donio." (Kaf, 33)

„Zar nije vrijeme da se vjernicima srca smekšaju kad se Allah i Istina koja se objavljuje spomene." (El-Hadid, 16)

„Njihova srca su bolesna, a Allah njihovu bolest još povećava." (El-Bekare, 10)

Postoje i mnogi drugi ajeti koji pojašnjavaju stepen vjerovanja i njegovu suprotnost u srcu. Pod ovim se ne misli na izvođenje djela i njihovo zanemarivanje u odnosu na vjerovanje srca. Onaj ko zaniječe bliskost vanjskih djela i djela srca govoreći da je iman samo spoznaja, postao je **džehmija**.

Ko kaže da je samo potvrda, poput **eš'arija,** pripisuje se također **džehmijama**. Između tvrdnji o spoznaji i potvrdi nema nikakve razlike, jer ni jedno ne podrazumijeva djela. Neke **eš'arije** su spomenule razlikovanje između spoznaje i potvrde, ali zbog ispomoći njihovome pravcu.

Međutim, obje grupacije se slažu oko izvođenja djela iz suštine imana. Zato razilaženje oko spoznaje i potvrde u odnosu na djela nije jasno. Spoznaja i potvrda su u srcu, a vanjsko djelo je dokaz za njega i nosi karakter pratioca. **Učenjaci su proglasili nevjernicima one koji poput Džehma ibn Safvana kažu da je iman samo potvrda.**

Jasno je da ajeti ne ukazuju na negiranje ulaska djela u suštinu imana, već najviše što se može reći je da se fokusiraju na važnost srčanog vjerovanja koji svojom ulogom daje plod vjerovanja, a on izvršavanje vanjskih djela propisanih Šerijatom.

Možda su djela pripisana srcu, jer je srce komad mesa i ako je on ispravan, ispravno je čitavo tijelo, a ako je neispavan, neispravno je čitavo tijelo.

Murdžijska argumentacija tekstovima koji ukazuju da će onaj koji se bude čuvao širka ući u Džennet, svejedno bili ti tekstovi iz Kur'ani Kerima ili Sunneta, zaslužuju sljedeći odgovor:

Ovi tekstovi obavještavaju da onaj koji ne zapadne u širk, uz pokajanje, izvršavanje Allahove naredbe i čuvanje od Njegove zabrane, Allah će mu oprostiti grijehe koji su manji od širka. Ako umre sa nekim grijesima, postoji nada se da će mu se oprostiti, ili će ga Allah kazniti zbog grijeha a zatim ga uvesti u Džennet. Ovo je pravac ispravnih prethodnika o grješnicima, kako o tome govore kur'anskohadiski tekstovi.

Ne može se desiti da osoba, koja spozna tevhid i bude iskrena prema svome Gospodaru, neće činiti druga djela kojima je islam obavezuje, tako što će se samo da bi ušla u Džennet zadovoljiti udaljavanjem od širka i na to se osloniti. Iz toga se jasno zaključuje da ajeti ne ukazuju na ignorisanje djela i ograničavanje na spoznaju ili potvrdu srca, kao što to smatraju murdžije, nego su navedeni kao propis o onome koji umre kajući se, ili onome ko je imao nepokornosti a umro je ispovijedajući tevhid tako da su zadnje njegove riječi na dunjaluku bile 'Nema drugog boga osim Allaha'.

Njihovo shvatanje Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, govora: 'Bogobojaznost je ovdje', u smislu da je srce mjesto vjerovanja i nevjerovanja, i da se u obzir ne uzima djelo tjelesnog organa, predstavlja neispravno mišljenje iz aspekta negiranja ulaska vanjskih djela kada ona ne rezultiraju izvršavanjem vanjskih djela vjerovanja. To nije ispravna bogobojaznost. Da li je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, time želio reći da je vjerovanje samo potvrda i priznanje srcem bez tragova vjerovanja u svim djelima?

Na ovo shvatanje ih je navukla jedna činjenica koju nisu prihvatili, a ona kaže da se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nekada o imanu izražava djelima srca, nekada djelima tjelesnih udova, a nekada sa oboje. Ko stane na jednu stranu ne gledajući drugu ograničio se, ne pridržava se istine i ostao je zbunjen.

Hadis o sluškinji kojim su murdžije argumentirale za svoj pravac govori da ostavljanje djela nije u suprotnosti sa imanom. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je svjedočenjem njenog imana želio naglasiti njeno vanjsko vjerovanje prema čijem postojanju se odvijaju dunjalučki propisi, ali ne potpuno suštinsko vjerovanje.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je znao da vjerovanje ove sluškinje nije isto kao vjerovanje velikih ashaba poput Ebu Bekra i Omera i drugih, već je želio naglasiti vanjsko vjerovanje po kojem se musliman primarno razlikuje od nevjernika u ovosvjetskom ophođenju. Da se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zadovoljio samo pitanjem o imanu rekavši: „Jesi li ti vjernica", a onda ušutio, tada bi murdžije mogle razmatrati ovaj dokaz. Međutim, upitao ju je o drugim stvarima, rekavši joj: ***„Svjedočiš li da nema drugog boga osim Allah?", pa je rekla: „Da." -„Svjedočiš li da je Muhammed Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem?", pa je rekla: „Da." -„Jesi li uvjerena u proživljenje poslije smrti?", pa je rekla: „Da." Tada je rekao: „Oslobodi je."***
(El-Muvetta', 666)

Sva ova djela su ujedno vanjska i unutarnja. Šejhul-islam **Ibn Tejmijje** govoreći o pridržavanju murdžija za ovaj hadis, kaže: „U njemu nema dokaza, jer vanjski iman, prema kojem se odvijaju propisi na dunjaluku, ne iziskuje vjerovanje u nutrini prema kojem će njegov nosilac biti od sretnih na Ahiretu." (Medžmu'ul-fetava, 7/209, 416)

Iz ovih pitanja se očituje da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, htio spoznati stepen ove sluškinje u propisima islama, tj., da li zaslužuje naziv vjernice ili ne. Ne misli se da je ona u svome vjerovanju dostigla njegov stepen ili stepen njegovih velikih ashaba.

Kada bi pretpostavili da je sluškinja rekla Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: ***„Ja vjerujem u sva znamenja islama“***, tj., ja ih potvrđujem, ***„ali ne smatram da su namaz, zekat, post obavezni“***, tj., ne smatram da ih je obavezno činiti dijelovima tijela i da predstavljaju suštinu imana, nego su to prenesena značenja. Da li bi se tada Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, prsa proširila i da li bi naredio njenom vlasniku da je oslobodi svjedočeći da je vjernica?

(Zahiretul-irdža fil-fikril-islami, 519, 526)

Za hadis koji govori o Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, zalaganju (šefa'atu) može se reći: '**Neophodno je razmotriti mnogobrojne hadise koji govore da će zalaganje biti za vjernike, da će na sebi imati tragove sedžde, a to ukazuje da su obavljali namaz i da će ih džehennemlije po tome prepoznavati.**'

U nekim predajama se navodi da će se vjernici zalagati za one koje su poznavali da su vjerovali i radili dobra djela na dunjaluku. To ne isključuje mogućnost da će biti grupacija ljudi čija će djela poznavati samo Allah i zbog kojih će ih izvesti iz Vatre tako što su se na njima pojavili znakovi vjerovanja i djela koja su činili.

Njegove riječi: 'Nisu nikada radili dobro', nisu negacija za djela općenito, već oni mogu imati djela, makar bila malena, uz samo vjerovanje i druge vrste dobra koje će im koristiti. To je kao kada kažemo osobi: 'Ti nisi ništa uradio', nakon što je završila svoj posao. Ovim se ne niječe

postojanje određenog djela, ali pošto djelo nije potpuno i precizno ne uzima se u obzir iz tvog aspekta. Ti ga svrstavaš u skupinu onih koji ništa ne čine, a ovo je jedan od stilskih izraza Arapa u njihovom jeziku.

Ovi imaju i vjerovanje i djela, a da je drugačije bili bi poput ostalih nevjernika, mušrika koji će biti vječno u Vatri. Oni će samo na osnovu ove odlike izaći iz Vatre.

Možda će ih Allah izvesti iz Vatre i uvesti u Džennet zbog njihove čvrste namjere da čine djela i njihovog direktnog činjenja, kao što se desilo sa čovjekom koji je iskreno prešao na islam, a zatim ušao u bitku i bio ubijen. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mu je posvjedočio Džennet, iako je on samo pokazao da lijepo prihvata islam i ulazi u bitku.

Međutim, Uzvišeni je pogledao u njegov jaki iman i ulaganje maksimalnog truda u borbi sa muslimanima na putu pomaganja islama. Takav nije imao vremena da izvršava druge obaveze, pa mu je Allah oprostio.

Isto se odnosi na čovjeka koji je ubio stotinu ljudi, a zatim ga je Allah obuhvatio Svojom milošću ili sa čovjekom koji je oporučio da bude spaljen poslije smrti, pa mu je Allah oprostio.

Primejr ovih u njihovoj čvrstoj namjeri i snazi njihovog imana je kao primjer onoga koji je donosio djela, a velika je razlika između onoga koji ima čvrstu namjeru i želju da radi i onoga koji iz ljenosti i samopouzdanja ostavi djela.

Njihova argumentacija riječima: „Nevjerstvo stoji nasuprot vjerovanja, pa kad se potvrdi nevjerstvo prestaje vjerovanje i obrnuto.“

Njima će se reći: ‘Općenit govor da je svaka vrsta nevjerstva suprotna imanu i da izvodi iz vjere općenito, nije ispravan, osim kod **haridžija** koji grješnike osuđuju za nevjerstvo koje izvodi iz vjere. Vjerovanje je stepenovano i predstavlja zajednički naziv koji se odnosi na mnoga značenja. Neka od njih mogu biti nevjerstvo nasuprot imanu, kao npr., da čovjek čini kufr, postupa po njemu i poziva u njega. Njegovo nevjerstvo je nevjerstvo uvjerenja i ono stoji nasuprot imanu bez razilaženja oko toga.

Nekada postupci mogu biti veliki grijeh nasuprot imanu, ali ne znače i nevjerstvo, kao što je ostavljanje nekih obaveznih djela uz priznanje njihove obaveznosti. Nekada ostavljanje djela može biti suprotno imanu, ali ne znači nevjerstvo ili veliki grijeh, kao što je ostavljanje dobrovoljnih djela, a nazivanje onoga ko ih ostavlja nevjernikom, fasikom, nije ispravno. Ovakav se naziva onim koji ostavlja ili zapostavlja vlastita djela zbog njihovog neizvršavanja, jer ona povećavaju vjerovanje. (El-Faslu, Ibn Hazm, 30/212)

Ispravni prethodnici su naziv nevjerstva koristili za neka djela koje i Šerijat naziva nevjerstvom. Oni su takvo nevjerstvo nazivali nevjerstvom u djelima, ali ne i u uvjerenjima sve dok se ne ispostavi dokaz nad onim koji ga čini.

Primjer za to su grijesi, kao što su blud, krađa, pijenje alkohola, za koje se upotrebljava naziv nevjerstva za svakog onoga ko negira tekstove koji se navode o njihovoj zabrani i prije podizanja dokaza protiv njihovog počinioca.

Ispravni prethodnici, idući u korak sa tekstovima Šerijata, ta djela nazivaju kufrom, ako ga počinilac smatra dozvoljenim i ne priznaje njegovu obaveznost odbacujući tekstove, tj., onda je kafir u uvjerenjima, vanjštinom i nutrinom.

Argumentacija **murdžija** mnogobrojnim tekstovima koji se navode i u kojima se djelo posljedično veže za vjerovanje, govoreći da su djela i vjerovanje dva različita elementa, u suštini u tekstovima, kao što je jasno nekada se spominje vjerovanje vezano za djela sa značenjem vjere, tj. kada se koristi samo naziv vjerovanje. Onda u njega spadaju i djela. Ako se spomene naziv vjerovanje, samo, onda pri samom pomenu razum shvata da se pod njim misli na srčano vjerovanje, djelovanje tjelesnim udovima i izgovaranje jezikom. Iz njega se ne može shvatiti samo potvrda, ili priznanje, osim kod **murdžija**, a oni su se opteretili zagovaranjem toga.

Kada se iman i djela zajedno spominju onda nema razlikovanja među njima vezano za propise o kojima se spominju. To je vezanje specifičnog za generalan propis, kao što Uzvišeni kaže: ***„Redovno molitvu obavljajte, naročito onu krajem dana, i pred Allahom ponizno stojte.“*** (El-Bekare, 238) Srednji namaz spada među ostale namaze, a posebno je spomenut nakon generalnog spomena namaza da bi mu se više posvetila pažnja. Nekada kada se dobro djelo i vjerovanje zajedno spomenu pod njima se misli na pokazivanje i potvrdu suštine imana putem dobrih djela, jer djelo neće biti dobro i primljeno osim nakon vjerovanja onoga koji ga zastupa. Vjerovanje i djelo se spominju zajedno radi potvrde i vezivanja specifičnog za generalni propis. Zaključak bi bio: ‘Općenito vjerovanje nalaže izvršavanje djela, kao što se navodi u Kur’ani Kerimu i Sunnetu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

(Medžmu’ul-fetava, 7/160-161)

Na argumentaciju **hanefija** da sa pod imanom u jeziku misli na potvrdu i da se pod djelom ne misli na potvrdu, odgovara se sljedećim: ‘U jeziku se potvrda srcem ne naziva posebno u odnosu na potvrdu jezikom i djelima.

Nije poznato kod Arapa da potvrdu i vjerovanje za određenu osobu donose na osnovu iskrenosti srca, a zatim osoba to i javno negira svojim jezikom. Isto tako, u jeziku nije poznato da postoji isključiva potvrda jezikom bez potvrde srcem koja bi se uzela kao vjerovanje.

Stoga, osoba se ne može nazvati vjernikom u nešto osim ako su u saglasnosti potvrda srcem i jezikom, a posljedica toga naziva se djelo.

Također, replika onima koji zastupaju pravac imama **Ebu Hanife** u izvođenju djela iz imana i jezička argumentacija da je vjerovanje ustvari potvrda, te nedozvoljavanje nazivanja osobe vjernikom osim kada potvrdi Allaha i Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, daje se svim navodima iz Kur'ana koji govore o proživljenju, Džennetu, Vatri, namazu, zekatu i slično.

Poznato je da je ovo vjerovanje obuhvatilo i djela. Kako onda imaju pravo da ne ubrajaju djela u iman, dok u isto vrijeme kao uslov za potvrdu imana određene osobe postavljaju ono što je već prije spomenuto?

Također će im se reći:' Da je ono što govorite ispravno, a kažete da je iman samo potvrda, bilo bi obavezno nazvati vjernikom svakoga onoga koji potvrdi nešto, a zatim porekne ono što ta potvrda nalaže. Uzvišeni Allah je obavijestio da neki ljudi vjeruju u neke poslanike, a nevjeruju u druge, ali i pored toga Allah ih je nazvao nevjernicima, iako su potvrđivali Allahovo postojanje. Kaže Uzvišeni:

„Oni koji u Allah i poslanike Njegove ne vjeruju i žele da između Allah i poslanika Njegovih u vjerovanju naprave razliku, i govore; „U neke vjerujemo, a u neke ne vjerujemo", i žele da između toga nekakav stav zauzmu – oni su zbilja pravi nevjernici." (En-Nisa, 150-151)

Ovi potvrđuju Allaha i Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ali iz svake vjere žele uzeti ono što odgovara njihovim strastima.

Temelj vjerovanja u jeziku je označen kao zajednička potvrda srcem i jezikom, bilo o čemu da se radi, dok je Allah jezikom Svoga Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, terminom 'iman – vjerovanje', obuhvatio uvjerenje srcem za određene poznate stvari, ali ne i uvjerenje za svaku stvar. Također, ovaj termin je posebno uzet za priznanje tih stvari jezikom, a ne za ono što je mimo njih.

Također, tim terminom je obuhvatio djela tjelesnih udova za sve ono što se smatra pokornošću Njemu. Uzvišeni je Stvoritelj jezika i onih koji govore njima. Zato nije nikome dozvoljeno da se suprotstavlja Allahu, Azze ve Džel-le, u onome što je objavio i presudio, te u jeziku nalaziti tumačenja da bi se odbacila istina.

Uzvišeni je u Kur'anu objavio da su djela dio imana. On kaže: ***„On uliva smirenost u srca vjernika da bi još više učvrstili vjerovanje koje imaju."*** (El-Feth, 4)

Poznato je u suštini da se potvrda nečega ne realizira osim ako postoji potpuna potvrda te stvari i ako se ona uveća htijenjem i djelom.

Onaj koji potvrđuje Allaha i Njegove poslanike, i sve što je došlo od Allaha, Azze ve Dželle, on to potvrđuje vanjštinom i nutrinom, a njegov epitet potvrde je ispravan.

U prethodnom ajetu nalaze se obavijesti o povećavanju vjerovanja, a ne potvrde koja već postoji u srcima vjernika. Povećanje ovdje označava uvećanje djela i približavanje putem njih Allahu, Azze ve Dželle.

Osnova potvrde se ne može razdijeliti iako se ljudi u toj potvrdi razlikuju, jer kada bi se razdijelila nosilac ovakve potvrde bi bio sumnjičav. Kada bi čovjek potvrdio cijeli Kur'an osim jednoga ajeta, ne bi bio vjernik, a njegova potvrda bi bila slična potvrdi nekih sljedbenika Knjige vezano za Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, u njihovim knjigama i njihovom nevjerstvu u tome, kao što su muškanije i isevije iz reda isfahanskih židova koji su potvrdili da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, istinski Allahov vjerovjesnik, ali je, prema njima, posebno poslan Arapima.

Takva potvrda je slična Iblisovoj potvrdi njegovog Gospodara. I pored toga, Iblis je bez razilaženja nevjernik koji će biti vječno u Vatri. Neće mu koristiti njegova potvrda i spoznaja Gospodara bez potpune pokornosti onome što je Allah naredio, izbjegavanja onoga što je zabranio u govoru, djelima i uvjerenjima.

Šejhul-islam **Ibn Tejmijje** je dao nešto duže replike u pobijanju **murdžija** koji su se vezali za govor Uzvišenog: 'Ti nama ne vjeruješ', tj., ti ne potvrđuješ da ovdje vjerovanje označava potvrdu, a djelo je izvan potvrde. Također, iman predstavlja potvrdu u jeziku i Šerijatu.

(Medžmu'ul-fetava, 7/289-297)

Nazivanje djela imanom i imana djelima je potvrđena činjenica kod ispravnih perthodnika koji ne sumnjaju u njihovu ispravnost, jer se to navodi tekstovima koji govore o džihadu, postu, namazu. Isto tako, oni nazivaju iman djelom, jer se u hadisu prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upitan koje je djelo najbolje, pa je odgovorio: "Vjerovanje u Allaha i Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem." Rečeno je: 'A šta onda?' Rekao je: "Džihad na Allahovom putu." Rečeno je: 'A šta onda?' Odgovorio je: "Primljen hadždž." **(El-Buhari, 1/77)**

Imam El-Evzai kaže: „**Iman neće biti ispravan osim sa govorom, a iman i govor neće biti ispravni osim sa djelom, a iman, govor i djelo neće biti ispravni osim sa nijjetom koji je u saglasnosti sa Sunnetom. Naši prethodnici - selefi, nisu razlikovali iman od djela. Djelo je dio imana, a iman je dio djela.**" (Medžmu'ul-fetava, 7/296)

Namaz je npr., djelo tjelesnih udova. Uzvišeni kaže: ***„Allah neće dopustiti da propadnu molitve vaše."*** (El-Bekare, 143), tj. vaš namaz prema Bejtul-Makdisu, a ne kako to smatraju **murdžije** da je značenje vaša potvrda Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i vjere.

Šejhul-islam **Ibn Tejmijje** kaže: „U suštini naziv iman (vjerovanje) se nekada koristi za jedno nekada za drugo. Ako se iman veže za islam, djelo onda isključivo ukazuje na nutrinu. Ako se naziv imana navede posebno, onda obuhvata i nutrinu i vanjštinu. Putem ovoga se svi tekstovi Šerijata objedinjuju.

Kada se zajedno spomenu islam i iman, kao u riječima Uzvišenog, u prevodu značenja ajeta:

-***„Neki beduini govore: "Mi vjerujemo!" Reci: "Vi ne vjerujete, ali recite 'Mi se pokoravamo!' jer u srca vaša prava vjera još nije ušla."*** (El-Hudžurat, 14),

onda se pod islamom misli na vanjska djela, a pod imanom na unutarnja djela. Ovo je pravac ispravnih prethodnika. Iman je preciznije određen u odnosu na islam."

(Medžmu'ul-fetava, 7/575, 576)

Na njihovo argumentiranje riječima da se djela nazivaju imanom, a onaj ko bi zapostavio dio djela izgubio bi čitav iman, ne bi bio vjernik, niti bi se za njega reklo da je vjernik, reći će im se:

Ovakva argumentacija predstavlja vaše vlastito upravljanje tekstovima i izlazak iz onoga što istina nalaže.

Nije dozvoljeno da čovjek bude nazvan vjernikom ili nevjernikom, osim sa sasvim jasnim tekstom od Allaha i Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Koga Allah nazove vjernikom i mi ga nazivamo vjernikom, a koga nazove nevjernikom i mi ga nazivamo nevjernikom. Zapravo, reći ćemo: 'Onaj koji zapostavi nešto što mu je naređeno od vjerovanja zapostavio je dio imana, a ne čitav iman. Iz imana neće izaći osim sa nijekanjem onoga što ga je uvelo u iman u potpunosti'. (El-Fasl, Ibn Hazm, 3/191)

Uzdizanje (neobavezivanje) djela od žene u menstrualnom ciklusu i neuzdizanje imana od nje je neispravna argumentacija. Njeno djelo se uzdiže, ali ne njenom voljom nego voljom njenog Stvoritelja. U takvim okolnostima za nju važi propis djelatnika. Zato neće snositi grijeh za ostavljanje namaza i posta u takvoj situaciji, jer ona i dalje vjeruje i radi, i nije izašla iz imana niti iz kontinuiteta djelovanja. Taj vanredni period ne svrstava je među one koji su izašli iz vjerovanja i zapostavili djela, kako bi se moglo za nju reći, kao što su ovi argumenritali, da je ostavila iman zbog ostavljanja djela.

Murdžijsko mišljenje da se iman ne povećava i ne smanjuje, kao što se potvrda ne povećava i ne smanjuje predstavlja najneispravnije mišljenje, a gradi se na analognom gledanju činjenica koje nisu ispravne. Nije ispravno reći da se ljudi u potvrdi ne razlikuju. Zapravo, razlikuju se u potvrdi vanjštinom, i to običnih pitanja koje ljude svakodnevno u njihovom životu snađu, a kamoli kada se radi o potvrdi pitanja nevidljivog svijeta, kao što su obavijesti o Sudnjem danu, Džennetu, džehennemu, Allahovim imenima i svojstvima. Ko zagovara da je potvrda najmanjeg čovjeka u imanu poput potvrde ljudi koji su najpotpunijeg imana u nevidljivi svijet, nema sumnje da je mišljenje takvog neispravno i da nema potrebe navoditi protudokaze.

Za dokaz povećanja i smanjivanja imana dovoljne su Allahove obavijesti u Kur'anu i obavijest Njegovog Poslanika Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, u časnom Sunnetu, a to nije skriveno onima koji tragaju za znanjem. Dokazi o tome su u potpunosti jasni, a uvjerenje ispravnih prethodnika o tome je jedna od najjasnijih činjenica, a označava kategoričko opredjeljenje da se vjerovanje u srcu svake osobe povećava i smanjuje.

Svaka osoba to osjeća u svojoj duši, a ovu činjenicu negira samo oholi. Poslije potvrde u Allahovoj Knjizi, i Sunnetu Njegovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i konsenzusa učenjaka iz reda ispravnih prethodnika musliman nema pravo sumnjati, nego je dužan da vjeruje i kategorički ispovijeda.

Ovdje je potrebno napomenuti jednu veoma važnu činjenicu, a ona je postojanje nekoliko hadisa koji su svi apokrifni (izmišljeni), a u njima se spominje da je vjerovanje samo u srcu i da s ne povećava i ne smanjuje.

Ovdje ćemo dodati ono što su učenjaci spomenuli, a to je: 'Kada god naiđeš na hadis ove vrste znaj da je laž na Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.'

O tome **Ibnul-Kajjim** kaže (El-Menarul-munif, 119): „Svaki hadis u kojem se spominje da se iman ne povećava i ne smanjuje je izmišljena laž, a od tih hadisa su i ovi:

Hadis: „Ko kaže da se iman povećava i smanjuje istupio je iz Allahove naredbe. Ko kaže: ja sam vjernik, inšaAllah, nema nikakvog udjela u islamu."

Eš-Ševkani kaže: „Prenio ga je Muhammed ibn Temim, a on ga je i izmislio."

(El-Fevaidul-medžmu'a fil-ehadisil-mevdu'a, 453)

Od tih hadisa je i hadis koji se prenosi od Ebu Seida el-Hudrija sa potpunim lancem prenosilaca: „Ko ustvrdi da se iman povećava i smanjuje, njegovo povećanje je licemjerstvo, a njegovo smanjenje je kufr. Ako se ne pokaju, udarite ih sabljom po njihovim vratovima. To su neprijatelji Milostovog. Oni su napustili Allahovu Vjeru, dozvolili nevjerstvo i usprotivili se Allahu. Neka Allah zemlju od njih očisti. Oni nemaju ni namaza, ni zekata, ni posta ni hažddža, a ni Vjere. Oni su čisti od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je čist od njih." - **Es-Sujuti** kaže: „Hadis je apokrifan (izmišljen). Mahana je u Et-Talikaniju, prljavom lašcu, **murdžiji**, koji je izmišljao hadise pomažući svoj pravac."

(El-Lealiu el-masnu'a, 1/40)

Ovom hadisu je sličan hadis koji se prenosi od Ebu Hurejre, radijAllahu anhu, u kojem se kaže da je izaslanstvo plemena Es-Sekif došlo Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa su ga upitali: „Da li se iman povećava ili smanjuje?", pa je rekao: „Ne, njegovo povećanje je nevjerstvo, a pomanjkanje idolopklonstvo." Ovaj hadis je apokrifan, izmislio ga je Ebu Muti'a El-Hakem ibn Abdullah el-Belhi, a bio je jedan od **murdžijskih** poglavara.

(**Es-Sujuti** prenoseći od El-Hakima kaže: „U lancu prenosilaca ima velikih nejasnoća. Hadis je neispravan, a iza njega oholo stoji Ebu Muti'a, - El-Lealiu el-masnu'a, 1/38; Pogledaj govor **Ibn Ebi El-Izza el-Hanefija** o ovom hadisu u komentaru **Tahavijine akide**, str. 325)

Kao da oni koji su izmišljali ove hadise nisu znali, ili su se pravili da ne znaju, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, čitao riječi Uzvišenoga, u prevodu značenja ajeta:

-*„A kad bude objavljena neka sura, ima ih koji govore: "Kome je od vas ova učvrstila vjerovanje?" Što se tiče vjernika, njima je učvrstila vjerovanje, i oni se raduju."*

(Et-Tevbe, 124)

Postoje i drugi ajeti koji potvrđuju povećanje imana, pa kako onda Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, može nijekati ono što je Allah potvrdio u Kur'anu, jer sve što je podložno povećanju, kao što je poznato, podložno je i pomanjkanju. Murdžijsko mišljenje o nepovećanju i nesmanjivanju imana ih je na to potaklo tvrdeći da je potvrda jedna cjelina i ljudi se ne razlikuju u njoj prema njihovom shvatanju.

PRAVAC EHLIS-SUNNETA U DEFINICIJI IMANA

Sljedbenici Sunneta koji se pridržavaju za Allahovu Knjigu i Sunnet Njegovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i koji hode putem kojim je išao Mustafa, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi ashabi u pogledu Allahovih imena i svojstava izbjegavajući novotarije i novotare imaju pravac u vjerovanju (definiciji imana), a on je govor jezikom, uvjerenje srcem i djelovanje tjelesnim udovima. Povećava se sa pokornostima, a smanjuje sa grijesima.

Ovo je njihov metod i uvjerenje o imanu. Djelo ulazi u suštinu vjerovanja, a nema vjerovanja bez djela. Iman se povećava sa pokornošću, a smanjuje sa nepokornošću shodno njihovoj prisutnosti u srcu.

Ovo je sasvim jasno iz mnogih tekstova iz Kur'ani Kerima i Sunneta Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Međutim, definicije i izrazi sljedbenika Sunneta o suštini imana se formalno razlikuju, ali je namjera jedinstvena, a označava uvođenje djela u suštinu imana, kao što na to ukazuje govor Uzvišenog Allaha i govor Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Od tih različitih izraza su i ovi:

-„**Iman je: djelo, govor i nijjet.**”, ili,

-„**Iman je: govor, djelo i slijeđenje Sunneta.**”, ili,

-„**Iman je: govor jezikom, uvjerenje srcem i djelovanje tjelesnim udovima.**”, ili,

-„**Potvrda i djelo**”, ili,

-„**Priznanje i djelo**”.”

(Ibn Tejmijje, Medžmu’ul-fetava, 7/170)

Uzvišeni, govoreći o skupini osobina bogobojaznih vjernika, kaže, u prevodu značenja ajeta:

„.. oni koji vjeruju u Allaha, i u onaj svijet, i u meleke, i u knjige, i u vjerovjesnike, i koji od imetka, iako im je drag, daju rođacima, i siročadi, i siromasima, i putnicima-namjernicima, i prosjacima, i za otkup iz ropstva, i koji molitvu obavljaju i zekat daju, i koji obavezu svoju, kada je preuzmu, ispunjavaju, naročito oni koji su izdržljivi u neimaštini, i u bolesti, i u boju ljutom. Oni su iskreni vjernici, i oni se Allaha boje i ružnih postupaka klone.”

(El-Bekare, 177)

Uzvišeni, pojašnjavajući odlike kojima osoba postaje vjernik kada ih prakticira i postupa prema ono na što ukazuju, kaže, u prevodu značenja ajeta:

„Ono što žele – vjernici će postići, oni koji molitvu svoju ponizno obavljaju, i koji ono što ih se ne tiče izbjegavaju, i koji milostinju udjeljuju, i koji stidna mjesta svoja čuvaju, - osim od žena svojih ili onih koje su u posjedu njihovu, oni, doista, prijekor ne zaslužuju; - a oni koji i pored toga traže, oni u zlu sasvim pretjeruju -; i koji o povjerenim im amanetima i obavezama svojim brigu brinu, i koji molitve svoje na vrijeme obavljaju, - oni su dostojni nasljednici, koji će Džennet naslijediti, oni će u njemu vječno boraviti.” (El-Mu’minun, 1-11)

„Pravi vjernici su samo oni koji u Allah i Poslanika Njegova vjeruju, i poslije više ne sumnjaju, i bore se na Allahovom putu imecima svojim i životima svojim. Oni su iskreni!" (El-Hudžurat, 15)

Ovi ajeti jasno ukazuju na pravac sljedbenika Sunneta u pogledu suštine imana koji se sastoji od govora, djela i uvjerenja.

Ovi ajeti su dokaz protiv onih koji prave razliku u imanu između uvjerenja i djela ili namjerno pogrešno iznosi neke definicije ispravnih prethodnika o imanu.

Šejhul-islam **Ibn Tejmijje** u pojašnjenju mišljenja ispravnih prethodnika - selefa o suštini imana kaže: „U ovoj tematici postoje mišljenja ispravnih prethodnika i imama Sunneta o tumačenju imana. Nekada kažu da je govor i djelo, nekada govor, djelo i nijjet, nekada govor, djelo, nijjet i slijeđenje Sunneta, nekada govor jezikom, uvjerenje srcem i djelovanje tjelesnim udovima. Sve je ovo ispravno. Kada kažu 'govor i djelo', onda u govor svrstavaju govor srca i jezika zajedno. Ovo se ispravno shvata iz termina govora."

(Medžmu'ul-fetava, 7/170)

Također je **Ibn Tejmijje** rekao: „Ovdje se želi reći da ispravni prethodnici koji su rekli: "Iman je govor i djelo", mislili su time na govor srca, jezika i djelovanje tjelesnim udovima i srcem. Ko je mislio na 'uvjerenje', uvidio je da se iz termina govora shvata samo vanjski govor, pa se toga prepao i dodao uvjerenje srcem. Onaj ko je rekao: "Govor, djelo i nijjet.", rekao je govor obuhvata uvjerenje i govor jezika, a iz djela se ne shvata iskren nijjet, pa ga je dodao. Neki su dodali i slijeđenje, jer čovjek neće biti voljen kod Allaha osim slijeđenjem Sunneta. =

Oni nisu pod ovim mislili na svako djelo i govor, nego su željeli utemeljena djela i govor. Imali su za cilj dati repliku **murdžijama** koji su iman načinili samo govorom, pa su govorili: "Naprotiv, iman je govor i djelo". Oni koji su ga podijelili na četiri dijela svoj željeni cilj su pojasnili kao što je pojasnio Sehl ibn Abdullah et-Tusturi kada je upitan o imanu, pa je rekao: "Govor i djelo, nijjet i Sunnet", jer **ako je iman govor bez djela onda je nevjerstvo, a ako je govor i djelo bez nijjeta, onda je licemjerstvo. Ako je govor, djelo i nijjet bez Sunneta, onda je novotarija.**"

(Ibn Tejmijje, Medžmu'ul-Fetava, 7/170)

Sljedbenici Sunneta su argumentirali svoje uvjerenje o ulasku djela u naziv imana mnogim hadisima, a od njih su: riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: „**Iman je sedamdeset i nekoliko, ili šezdeset i nekoliko ogranaka. Najbolji je izgovaranje riječi '*La ilahe illallah*', a najniži uklanjanje smetnje sa puta. Stid je ogranak imana.**"

(El-Buhari, 1/51; Muslim, 1/210)

Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: „**Naređujem vam četiri i zabranjujem četiri stvari. Naređujem vam vjerovanje, a znate li šta je vjerovanje? - Svjedočenje da nema drugog boga osim Allaha i da je Muhammed Allahov Poslanik, obavljanje namaza, davanje zekata i davanje petine iz ratnog plijena.**" (Buhari, 1/129; Muslim, 1/154)

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: „**Vjernici najpotpunijeg imana su oni najljepšeg ponašanja, a najbolji od njjih su oni koji su najbolji prema svojim ženama.**"

(Ahmed, Musned, 2/250)

Postoje i drugi hadisi koji djelo svrstavaju u iman.

Na ovom uvjerenju su bili ispravni prethodnici iz reda ashaba i onih poslije njih.

Ovo su, također, zastupali i učenjaci islama, a od njih imami **Malik**, **Šafija** i **Ahmed**. Oni su iman proumačili kao potvrdu, govor i djelo. Podložan je povećanju i smanjivanju, a njegovi sljedbenici se razlikuju u tome.

Potrebno je shvatiti da kada ispravni perthodnici iman definišu kao govor i djelo ne misle pod tim da je iman govor jezikom i djelovanje tjelesnim udovima, bez osvrta na vjerovanje srca, potvrdu njime i njegovo djelovanje. Ispravni prethodnici nisu time željeli reći to su termini koji se izgovaraju jezikom i pokreti tjelesnim udovima koji nemaju nikakve veze sa djelom i kategoričkom potvrdom srca o postojanju Allaha, meleka, knjiga, poslanika i svih znamenja islama.

Ispravni prethodnici vjerovanje srca uzimaju kao temeljnu činjenicu za vjerovanje i ispravnost djela. Oni to nisu naglasili zato što je samo po sebi očito, jer nisu mogli predočiti da su te tri stvari u definiciji imana razdvojene jedne od druge.

Kada ispravni pethodnici daju definiciju imana govoreći da je on priznanje i potvrda ili potvrda i djelo ne misle pod tim samo na potvrdu obavijesti, bez osvrta na plod te potvrde, a on je pokornost i izvršavanje naredbe poslije kojih neminovno kao posljedica dolazi djelo. Već pod time misle na potvrdu koju slijedi djelo kao posljedica potvrde. U suprotnom, nema koristi od potvrde ako ona ne urodi plodom djelovanja.

Na ovo tumačenje ukazuju Kur'an, Sunnet i jezik, kao što Uzvišeni kaže: ***„Mi ga zovnusmo: 'O Ibrahime, ti si se Objavi u snu odazvao, a Mi ovako nagrađujemo one koji dobra djela čine."*** (Saffat, 105), tj., izvršio si naredbu i ostvario djelo ali je Allah tvoje dijete iskupio klanjem životinje.

Nije cilj potvrde snova Ibrahima, alejhi selam, potvrda poput bilo koje druge obavijesti, ili njeno negiranje, već označava potvrdu i odriješenost srčanog djelovanja poslije kojeg dolazi vanjsko djelovanje, a to je, 'tvoja nakana da prikolješ svoga sina'. Da se pod time mislilo samo na pohvalu za potvrdu snova, ne bi imao posebnu vrijednost.

U Sunnetu se prenose riječi Allahovog Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: **„Allah je čovjeku propisao njegov udio u zinaluku, a to će ga nedvojbeno sustići. Blud oka je pogled, blud jezika govor, duša želi i žudi, a polni organ to sve potvrđuje ili pobija."** (El-Buhari, 11/26)

Potvrda ili pobijanje polnog organa je preneseno značenje za činjenje ili nečinjenje dotičnog djela. Prema tome, potvrda koju ispravnu prehodnici žele istaći je ona iza koje dolazi djelovanje. Ovdje se očituje greška onih koji smatraju da ispravni prethodnici pod njom misle na potvrdu koja se isključivo nalazi u srcu bez osvrta na djelovanje i pokornost srca.

Isto tako, ispravni prethodnici priznanje ovdje tumače u značenju postizanja pridržavanja i pokornosti, a ne priznanje koje označava samo verbalnu potvrdu.Priznanje ovdje nije samo verbalno, već podrazumijeva priznanje koje nalaže djelovanje. Samo priznanje nije dovoljno.

Murdžijski pravac smatra samu potvrdu nečega vjerovanjem u njega vanjštinom i nutrinom, bez osvrta na djela. Kada osoba, prema njima, izgovori riječi iskrenosti, 'La ilahe illallah', samim izgovaranjem uz potvrdu u vanjštini i nutrini postaje vjernik potpunog imana.

Ako ne htjedne izgovoriti nevjernik je po vanjštini, a može biti vjernik u nutrini, kao što tvrde. Ispravni pretho-

dnici su za takvog, kada ne bude htio izgovoriti šehadet, a u mogućnosti je, rekli da je nevjernik i vanjštinom i nutrinom. Sa samom potvrdom osoba ne može biti vjernik.

Neki židovi su potvrđivali poslanstvo Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, tvrdeći da je ono s čime je došao od Allaha, ali nisu ušli u islam iz pakosti, straha i oholosti.

Neki tvrde da je Allahov Poslanik istina, ali je poslan posebno Arapima. (El-Milel ven-nihal od Eš-Šehrestanija, 1/217) Ova potvrda im neće korisiti da bi se o njima izrekao stav vjerovanja, iako su objedinili i priznanje i potvrdu poput isfahanskih židova, kao što su muškanije, isevije i dr..

Čovjek se, uistinu, može začuditi onome koji ignoriše stepen djela u odnosu na iman, jer čitajući Allahovu Knjigu i Sunnet Njegovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i slušajući hadise uviđa da su vjerovanje i djelo dvije uporedne činjenice koje jedna bez druge ne mogu.

Uzvišeni je vezao djelo za iman na mnogim mjestima u Svojoj Knjizi, a i u Sunnetu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, postoje mnogi hadisi o tome.

Uzvišeni kaže: ***„A one koji vjeruju i dobra djela čine obraduj džennetskim baščama kroz koje će rijeke teći."***
(El-Bekare, 25)

„Tako mi vremena, čovjek, doista, gubi, samo ne oni koji vjeruju i dobra djela čine, i koji jedni drugima istinu preporučuju i koji jedni drugima preporučuju strpljenje."
(El-Asr, 1-3)

Uzvišeni u Kur'anu spominje djelo, a zatim poslije djela i iman.

Ono što ukazuje na razlikovanje djela i imana, ili imana i djela, kada obostrano dobivaju ovaj naziv jesu riječi Uzvišenog: ***„a onaj ko je dobra djela činio, a vjernik bio, neće se nepravde ni zakidanja nagrade plašiti.“*** (Taha, 112)

Nema sumnje u otvoreno suprotstavljanje Kur'anu i Sunnetu onoga ko pravi razliku između vjerovanja i djelovanja tjelesnih udova. Dužnost mu je pokajati se i povratiti na uputu Kur'ani-Kerima, ostavljajući sve filozofije koje su produktovale ovim kobnim razilaženjima u pitanjima vjerovanja koje je sasvim bilo jasno kod ashaba i onih poslije njih sve dok nisu ustale ove grupacije ljudi da iman pojasne i komentarišu sa najnejasnijim činjenicama koje razum može zamisliti, a to je običaj prethodno spomenutih.

Oni jasno šerijatsko pitanje prokomentarišu tako da ono na kraju postane zagonetka i talisman iz kojeg se prepoznaju samo slova. Naći ćeš mnogobrojne komentare i polemiku iz koje nema nikakve koristi. **Ibn El-Izz** je rekao istinu govoreći o mnoštvu polemike zadnjih generacija, a malom govoru prvih generacija, kada kaže: „Kada god osoba izmisli novotariju počnu naširoko na nju odgovarati. Zato je govor zadnjih generacija postao mnogobrojan sa malo bereketa, za razliku od govora prvih generacija koji je malen, ali ima mnogo bereketa.“ (Šerhu el-akidetit-tahavijje, 13)

Ima li išta jasnije od Poslanikvog, sallallahu alejhi ve sellem, govora o suštini iman kada je Džibrilu koji ga je pitao o imanu rekao: „.. da vjeruješ u Allaha, Njegove meleke, kitabe, poslanike, Sudnji dan i da vjeruješ u određenje dobra i zla.“ (El-Buhari, 1/114; Muslim, 1/126)

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: „Iman se sastoji iz sedamdeset i nekoliko ogranaka, najviši je izgovaranje 'La ilahe illallah', a najniži uklanjanje prepreke s puta.“

(El-Buhari, 1/51; Muslim, 1/202)

Hadisi koji govore o ovom značenju su mnogobrojni, a pojašnjavaju suštinu imana koji je sastavljen od djela srca i djela tjelesnih udova.

Ko tvrdi da je vjernik potvrđujući to svojim srcem, ali ne vjeruje da je obavezno postupati po tim vanjskim činjenicama, odbacio je hadis bez obzira na sva tumačenja koja je iznosio.

Samo priznaje kod ispravnih prethodnika - selefa nije dovoljno da bi se ušlo u islam. Kada bi čovjek priznao islam, a odbio namjerno postupati po njemu, bio bi to dokaz njegove laži.

Ko prizna islam, a onda ne htjedne obavljati namaz, davati zekat, obavljati hadždž, postiti, i druge propise islama izvršvati, istrajavajući u tome, **murdžije** se nikako **ne usuđuju reći da je nevjernik** zbog postojanja mogućnosti da njegovo srce bude smireno sa vjerovanjem.

Međutim, zaboravili su na činjenicu da su onome čije je srce smireno sa imanom propisi islama draži od svakog drugog djela, a radost njegovih očiju će uvijek biti u izvršavanju tih djela i njihovom stalnom povećanju približavajući se putem njih svome Gospodaru.

Sve ovo ukazuje na udaljenost **murdžijske** ideologije od istine. Kada bi osoba potvrdila ono s čime je došao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a odbila praktikovati to tjelesnim udovima, kao što je namaz, i u tome odbijanju ustraje sve dok ne bude dovedena pred vlast, nad njom će biti izvršena smrtna kazna.

Oni tvrde da ovakav može biti vjernik u nutrini, a mi ne znamo, jer njegova vanjština govori o jasnom nevjerstvu.

Ovo je lažna pretpostavka koja se može naći samo u razmišljanjima, jer da je takva osoba istinski potvrdila svojim srcem ne bi dala prednost smrtnoj kazni nad izvršavanjem onoga što joj njen Gospodar naređuje, znajući da se **propisi na dunjaluku odvijaju prema djelima koja se javno ispoljavaju**. Potom, takva osoba je zadovoljna da umre kao nevjernik na očevid muslimana, a zadovoljna je propisima putem kojih će se muslimani prema njemu opohoditi poslije njegove smrti tako što mu neće klanjati dženazu, neće biti ukopan u muslimanskom mezarluku i od njega neće niko naslijediti imovinu."

(Kitabul-iman, šejhul-islam Ibn Tejmijje, 218-219)

Šejhul-islam **Ibn Tejmijje** kaže: „Ovdje se pokazuje greška Džehma ibn Safvana i njegovih sljedbnika, jer su ustvrdili da je vjerovanje samo potvrda djelovanja srca. Djela srca nisu uvrstili u iman. Mislili su da čovjek može biti potpunog imana svojim srcem, a i pored toga psovati Allaha i Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bivajući neprijatelj prema Allahovim štićenicima, a prijatelj prema Allahovim neprijateljima, ubijati vjerovjesnike, rušiti džamije, omalovažavati Mushafe, izražavati krajnju počast prema nevjernicima, a ponižavati vjernike na najveći mogući način.

Rekli su: sve su to grijesi koji nisu oprečni vjerovanju koje je u srcu, on to može činiti a u nutrini je kod Allaha vjernik. Rekli su: za njega su na dunjaluku potvrđeni propisi nevjernika, jer njegovi iskazi ukazuju na nevjerstvo jer se sudi po vanjštini, kao što se sudi priznanjem ili svjedocima, iako je u nutrini stvarnost sasvim drugačija u odnosu na ono što je priznao i u odnosu na ono što su svjedoci posvjedočili." (Medžmu'ul-fetava, 7/78)

POZICIJA MURDŽIJSKOG PRAVCA KOD ISPRAVNIH PRETHODNIKA - SELEFA

Pravac **murdžija** iz posljednjih generacija je prljav i opasan. On grijehe smatra olahkim i poziva na ljenost. Zbog toga su ispravni prethodnici mnogo upozoravali i kudili ovaj pravac, jer je obuhvatao nered i gašenje svjetlosti imana u srcima i umanjivanje vrijednosti djela u dušama. Ovaj pravac kao i pravac **kaderija** predstavljaju prljave pravce.

Neki učenjaci spominju predaje o pokudi i odvraćanju od njihovih uvjerenja, a od njih su:

1. „Dvije kategorije ljudi iz moga Ummeta u islamu nemaju nikakvog udjela: murdžije i kaderije."

(Et-Taberani u El-Evsatu, Medžme'uz-zevaid, 7/206)

2. „Dvije kategorije iz ovog Ummeta neće postići moje zalaganje: murdžije i kaderije."

(Et-Taberani u El-Evsatu, Medžme'uz-zevaid, 7/206)

3. „Allah je prokleo kaderije i murdžije jezikom sedamdeset vjerovjesnika."

(Et-Taberani u El-Evsatu, Medžem'uz-zevaid, 7/204)

4. „Dvije kategorije iz moga Ummeta neće doći na Izvor niti će ući u Džennet: kaderije i murdžije."

(Et-Taberani u El-evsatu, prenosioci Sahiha)

5. „Svaki narod ima vatropoklonike, svaki narod ima kršćane i svaki narod ima židove. Medžusije mog Ummeta su kaderije, kršćani haševije, a židovi murdžije."

(Et-Taberani u El-evsatu)

6. U predaji od **Enesa ibn Malika** koja je potpunog lanca prenosilaca se kaže: „**Kaderije i murdžije su vatropoklonici ovog Ummeta. Ako obole nemojte ih obilaziti, a ako umru nemojte prisustvovati njihovom pokopu.**"

Ove predaje jasno kude murdžije i kaderije, samo da su ispravne, uprkos mnoštvu njihovih puteva i velikom argumentiranju učenjaka putem njih protiv kaderija i murdžija.

Neki su ove predaje proglasili slabim zbog slabosti lanaca prenosilaca, a ako ih spomenu učine to radi raznolikosti replika u pokudi kaderija i murdžija. Govor učenjaka se može sažeti u činjenici da sve ove predaje kruže oko ocjene ispravnosti (sahih), slabosti (da'if) ili dobre (hasen). U njima se spominje da se mišljenje kaderija i murdžija ne odnosi samo na ovaj Ummet, nego je to kobna osobina koja se javljala i u prethodnim narodima. Šejtan ih diktira svojim sljedbenicima u svakom narodu i svakom vremenu paralelno sa pozivima svakog vjerovjesnika.

Kako god bilo, učenjaci iz reda ispravnih pethodnika su izvršili svoje dužno savjetovanje kada su stali licem u lice ovoj grupaciji pojašnjavajući njihovu zabludu i opasnosti koje se kriju u njihovom pozivu. Savjetovali su muslimane da se udaljavaju od njihovih mišljenja, a evo i primjera za to:

Kad je **imamu Ahmedu** rečeno: „Ko je murdžija", odgovorio je: „Murdžija je onaj koji kaže iman je govor." Upitan je: „Ko su murdžije?", pa je rekao: „Oni koji tvrde da je iman govor." Upitan je o onome koji kaže: „Iman je samo govor." pa je odgovorio: „To je izmišljeni govor murdžija. Selefi nisu bili na tome, a ni oni koji se povode za njima." Također rekao je: „**Neće se klanjati iza murdžije.**"

Seid ibn Džubejr je spomenuo murdžije i rekao: **„Oni su židovi iz reda naših pripadnika Kible, ili sabejci ovog Ummeta.”**

Vjerovatno je ovo rekao zbog njihove sličnosti židovima kada su rekli: „Nas vatra neće doticati osim nekoliko dana”, ili je to o njima rekao zbog njihovog pouzdanja u oprost grijeha bez osvrta na važnost djela.

Fudajl ibn Ijad kaže: „Murdžije kažu: iman je govor bez djela. Džehmije kažu: iman je spoznaja bez govora i djela. Sljedbenici Sunneta kažu: iman je spoznaja, govor i djelo. Ko kaže: iman je govor i djelo uzeo je za nešto najsigurnije. Ko kaže: iman je govor bez djela, ušao je u rizik, jer ne zna hoće li njegovo priznanje biti primljeno ili zbog njegovih grijeha odbačeno.”

Šurejk, spominjući murdžije, kaže: **„Oni su najprljaviji ljudi. Dovoljno ti je rafidijske - šitske prljavosti, ali murdžije lažu na Allaha.”**

Sufjan Es-Sevri kaže: „Murdžije su ostavile islam tanjim od prozirne odjeće.”

Ibrahim En-Nehai kaže. „Irdža je novotarija. Ja se njihove smutnje pribojavam za ovaj Ummet više od smutnje ezrekija (haridžijska sekta).”

Ez-Zuhri kaže: **„U islamu nije uvedena štetnija novotarija za muslimane od irdža'a - murdžija.”**

El-Evzai kaže: „Jahja ibn Ebi Kesir i Katade su govorili: **„Nijedne zablude se više ne pribojavaju za Ummet od irdža'a - murdžija.”**

Mensur ibn El-Mu'temir je za nešto rekao: „Ne kažem to što su rekle zalutale murdžije."

Mejmun ibn Nehran je upitan o govoru murdžija, pa je rekao: „Ja sam stariji od njega."

Seid ibn Džubejr je rekao Zerru El-Hemedaniju: „Zar se ne stidiš mišljenja od kojeg si ti stariji?"

Ejjub Es-Sihtijani kaže: „Ja sam stariji od murdžijske vjere." (Medžmu'ul-fetava, 7/394-395)

Zadovoljit ćemo se prethodno rečenim o ovoj grupaciji čije se zlo povećalo i koja se proširila u našem savremenom dobu zbog suglasnosti ovih ideja sa duševnim porivima mnogih ljudi koji žele da izbjegnu prakticiranje islama.

U murdžijskim pravcima su našli jak oslonac i jasno opravdanje za to. Oni sami sebe vode u grešku savršeno znajući da ovim pravacem ne idu ka vjeri koju je Allah pojasnio Svojim robovima i načinu ophođenja na kojem je bio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi ashabi.

Svaki onaj koji ih posavjetuje negirajući njihovo zapostavljanje odgovore mu da je vjerovanje u srcu, a ne u vanjštini koja, kako oni tvrde, najprije liči pretvaranju. Ustvari to je lažni šejtanov dokaz, jer da je ovakav postupak ispravan svakom onome koji radi dobro bi smo rekli: „Ti se pretvaraš."

Tako su iskvarili srca mnogih običnih muslimana koji su pali pod uticaj ovih prljavih ideja putem kojih ljude odvode sa okupljanja na kojima se izučava znanje i sluša put dobra od onih koji su ispravni i bogobojazni.

Zato su se ovi, a većina ih ne zna pravilno proučiti ni Fatihu, usudili koriti učenjake i obnovitelje koji pozivaju na dobra djela i pridržavanje za Allahov pravac i njegovu primjenu u riječima, djelima i uvjerenjima.

Oni tvrde da je njihov iman u vanjštini jednak sa imanom ovih učenjaka. Čak neki od njih kategorčki tvrde da su bliži Allahu od onih koji ulažu maksimalan trud da bi postigli zadovoljstvo njihovog Gospodara i traže Njegov oprsot.

Zadovoljit ćemo se ovim sažetim prikazom **irdžaa**, a ko želi više saznati neka čita knjige koje govore o frakcijama, jer nema gotovo nijedne knjige a da ne govori o ovoj grupaciji. Također, možemo se povratiti i na knjigu koju je napisao brat Sefer El-Havali pod naslovom, 'Murdžijske grupacije i stav Ehlis-Sunneta prema njima'.

Prije svega toga potrebno je pročitati ono što je spominjao šejhul-islam **Ibn Tejmijje** o njima, a to ćeš opširnije naći u njegovoj knjiizi, 'El-Iman', koji se nalazi u sklopu sedmog toma njegove, 'Zbirke fetvi'. Postoje i druge knjige učenjaka iz reda ispravnih prethodnika koji su posvetili pažnju studiji ove grupacije.